

زبور مجسم
حصہ اول

مانتا

محترم بزرگ برادر علی اکبر عباس نے ٹیلی فون تے حکم دتا پئی ”زبور عجم“ دا جیہڑا پنجابی ترجمہ اوہناں نے کیتا سی۔ محترم سہیل عمر صاحب اقبال اکادمی ولوں نظر ثانی لئی تینوں بھجوار ہے میں تے مینوں حیرت ہوئی کیوں جے ساڈے اتھے وڈے بھرا چھیتی کر کے چھوٹیاں بھراواں نوں اینا مان نہیں دیندے پئی اوہناں نوں اپنی کوئی تخلیق چھین توں پہلوں سنا دین یا دکھا دین یا اوہناں دیاں لکھتاں نوں ویکھ لین۔ ایہہ رواج ساڈے گھر ہلے تیک ہے وے ایس کر کے جدوں میں وڈے بھاء جی دی گل سنی تے میں حیرانی دے نال نال پریشانی وچ وی ڈب گیا پئی اک پاسے علامہ اقبال دا فارسی کلام تے اُتوں ترجمہ وی وڈے بھرا ہوراں دا جے میں دوواں وچکار پھس کے رہ گیا تے کھوپے وچ پھسن والی گل بن جائے گی۔ تھوڑے چر گروں ای محترم ڈاکٹر طاہر حمید تنولی ہوراں دا لکھیا ہو یا حکم نامہ وصول پایا تے نال ای کتاب وی جیہدے وچ لوڑ موجب رڈ و بدل کرن دی وی اجازت سی۔ میں کتاب پڑھی تے فیر ”زبور عجم“ دے فارسی نسخے نوں ساہمنے رکھ لیا۔ بی اے فارسی آپشنل توں اگے میرا فارسی نال کدی کوئی واہ نہیں سی پیا۔ اُنج وی میں پڑھن لکھن وچ کورا ای آں۔ ایویں اپنے ابا جی نوں خوش کرن لئی چار جماعتیں رٹھدیاں گھڑ دیاں پڑھ کے وڈیاں دی نقل وچ شاعری شروع کر دتی سی پر شاعری کرنی اج تک وی نہیں آئی۔ ایسے کر کے نہ شاعری وچ کوئی تیر لگا نہ شروع کوئی ٹکا۔ ہُن جہالت توں گھنڈ لٹھن دا ویلا آ گیا سی ایس کر کے اللہ داناں لے کے ڈردیاں ڈردیاں کم شروع کردتا۔

شروع شروع وچ تے بھائی جی دے حکم دے مطابق املاء دیاں غلطیاں تک ای رہیاں جوں جوں اگے ودھدیاں اپنی دلچسپی ودھی تے فیر میں کتے کتے اپنے من بھانے کارے وی کیے۔ فن شاعری تے عبور نہ ہوون پاروں اوکڑاں وی سامنے آئیاں۔ پراک گل ضرور کتے پڑھی سی جہڑی ایس ویلے یاد آگئی پئی ترجمہ اپنی جگہ اک مکمل تخلیقی فن اے تے جس کسے زبان داد و جی زبان وچ ترجمہ کیتا جاندا اے ضروری اے پئی مترجم دوواں زبانوں دے الفاظ دے تہذیبی پس منظرتوں واقف ہووے تے جس زبان وچ ترجمہ کر رہیا اے اوہدے الفاظ و محاورات تے روزمرے نوں اصلی متن دے لاگے لاگے رکھن دی صلاحیت رکھدا ہووے پر ایہدا مطلب ایہہ نہیں ہئی اصلی متن وچ کھی گئی گل جے ترجمے والی زبان وچ واضح نہ ہوندی ہووے تاں وی اوہ اصلی متن دے نیڑے رہ کے تے ترجمہ کر کے پرا نہ مارے بھادیں پڑھن والیاں نوں سواد تے سمجھ آوے نہ آوے۔

ترجمے دی زبان وچ اکھراں دی ورتوں انج دی ہونی چاہیدی اے پئی ویکھن وچ اوہ، اصلی متن دے لفظی ترجمے نال بھادیں لگانہ کھاندے ہون پرا وہ اصلی متن وچ کھی گل دی روح تے مقصد نوں کھول کے بیان کرن وچ پورے اُترن مثلاً:

من اگر چه تیرہ خا کم د لکے است برگ و سازم
بظارہ ہمالے چو ستارہ دیدہ بازم

ترجمہ: من بھانویں ہے انھی مٹی دل وچ دھڑکے دھڑک مری
تیری دید دا حسن نظارا بنیا اکھدی رڑک مری
بہ ہوائے زخمہ تو ہمہ نالہ نموشم

تو بایں گماں کہ شاید زنو افتادہ سازم
ترجمہ: تیری وا دے باہیاں نوں پئی میری چُپ اُدیکدی اے
توں سمجھیں کہ خالی خولی رہ گئی خورے بڑھک مری

خورے کسے پڑھن والے نوں پہلی واراں پڑھدیاں متن تے ترجمے وچ کوئی ربط نظر نہ آوے پر سمجھ کے پڑھن نال دوواں دا مقصد تے روح کھلھ کے سامنے آجائے گی کیوں جے میں لفظی ترجمہ تے انحصار کرن دی تھیں اقبال دے فکری فلسفے تے اوہدے الفاظ دے اوہلے نوں زیادہ توں زیادہ سامنے لیاون دی کوشش کیتی اے تے نال ای فارسی زبان وچ پائی جاوون والی چاشنی تے سلاست نوں برقرار رکھن دا چار اکتیا اے۔ مثلاً

پیش تو نہادۂ ام دل خویش
شاید کہ تو ایں گرہ کُشائی!
ترجمہ: دل لیا رکھیا تیرے پیراں وچ
کیہ لئیں گا گنڈھ گھلوائی دا

بہر حال میں اپنی بساط تو دھ کم کرن دی کوشش کیتی اے جہوں تسی پنجابی زبان دے محاورے مطابق ”..... شہتیراں نوں چھے پاون“ داناں وی دے سکہے او۔ پرایہدے تو نظر نہیں ہٹا سکہے کیوں پئی چھے پاون والی دا کیہ پتا کدوں تہاڈے اُتے آن ڈگے تے تہاڈا تراہ کڈھ دیوے۔ پر میرے بھاء ہوراں جیہڑا میرا تراہ کڈھیا کتاب دی آخری غزل تے آخری شعر تک اپڑدیاں میں اوہدے توں کنا گُو باہر آ گیا ساں اوہ تسی ایہ شعر پڑھ کے اندازا کر سکہے او:-

ے یا درِ بیاضِ امکانِ یک برگِ سادہ نیست
یا خامہٴ قضارا تابِ رقمِ نماندہ
ترجمہ: یا کدھرے امکانِ کتابے کورا کاغذِ بچیا نہیں
یا انج اے پئی قلمِ قضا دا اکھر نہیں لکھ سکدا اوہ

شاعری تے فارسی زبان دی الف بے توں انجان ہون پاروں بھل چک معاف!
اخیر تے میں محترم جناب سہیل عمر صاحب تے محترم جناب ڈاکٹر طاہر حمید تنولی
صاحب دا بے حد شکر گزار آں جہناں نے میرے ورگے کم علم آدمی نوں اینا مان دتا تے اک
اجیہا موقعہ وی، جہدے نال مینوں علامہ دی فکری اساس بارے ہور جانکاری ہوئی تے جہدے
پاروں میں ایہ آکھ سکنا کہ میں وی علامہ دے فکرِ سمندر وچوں چڑی ہار چھ بھر آبِ حیات چکھیا
اے تے ایہ بڑی گل اے۔

تہاڈیاں دُعاواں دامنگتا

علی اصغر عباس

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

زبور دے پڑھن والیاں لئی

کدی تے اکھ دے پردے اگے ککھ دی اوٹ بنائی
کدی اس اکھ وچ آ جاوے دو عالم دی اثنائی

دور دراڈیوں کدی کدائیں عشق دی وادی مُدوی
اکو آہ تے ساہ وچ سو ورھیاں دی واٹ مُکائی

دل وچ رکھ طلب نوں پکا ہتھ وچ آس پکیری
کدی کدی ایہ دولت انجے راہ جاندے ہتھ آئی

دُعا

سینے دے وچ دل با خبر دے مولا خاص جناب چوں
نالے انج دی اکھ عطا کر جہڑی تک لئے نشہ شراب چوں

بندا اپنے جیون دے لئی دوچے توں ساہ منگدا نہیں
میری ہک چوں پھٹدی آہ نوں دے نور سویر دی آب چوں

میرے کانگ دے زور نوں ایویں نہ رجاہیاں ول ٹور
میرے لئی توں راہ بنا دے وادی بے ڈھاب چوں

میرا جوڑ پوایا ای مالکا جے توں ہرے سمندراں نال
چُھ موتی وی ڈھلکادے لہر دے پیچ و تاب چوں

شکرے باگھ شکار نیں میرا، دے ہمت ہور ودھیر
جے پنچے وچ پھس جائے کوئی نہ نکلے ایہدی داب چوں

میں ٹُریا کرن شکار ہاں تے اوہ وی پنچھی حرم دے
بن تیر چلایاں تیر دا کم بن جائے ہور حساب چوں

میری مٹی کوک داؤدی نال بھڑکے لاٹ و لاٹ
میرے ذرے، اڈدیاں چنگاں، جیویں نکلن اکھ عقاب چوں

۱

میرے پھڑ سینے دے وچ آیا سوز تے ساز کتھوں
کچی مٹی دے اِس بھانڈے پایا ایہہ انداز کتھوں

من اِتا جگ مٹی دا اے اِس وچ میری خاک وی ہے
ذرے ذرے وچ ایہ کھوجی لبھن آیا راز کتھوں

جھات مری جھم تاریاں دا وی گلوں چیر کے لگھدی اے
کتھے میرا جھل پُنا، پئی رولے دی آواز کتھوں

۲

چھیڑ غزل تے اوہو ای بیتی وتری کوک پکار
 کُجھے دلاں نوں ملے دلاسا کر کجھ انج وچار

کیہ مندر کیہ گرجا، کعبہ یا مسجد، بُت خانہ
 ادھ پیچی تُوں اکھیوں کھولیں فتنے کئی ہزار

میری مٹی وچ رل کے جس بھانبر مچ مچایا
 انج دا بھرا پیالہ منڈیاں نوں وی دے سرکار

کوک اجیہی ہوک پئی پک وچ دل دی پوے دھمال
 پی شراب اوہ جیہڑی درد نوں دیوے ہور نکھار

نجم دے نیلے تڑکے تڑکے تیز ہواواں جھلن
 لپکے بھانویں اک چنگیاڑا چھوئے ساز دا تار

۴

توں ایں ہا پکار چ دتی تتی تت ودھا
میری واج تے ورہے ہزاراں سُتی خاک جگا

میں جاناں جو دل تے بیتی پی کے جند شراب
سلاّ خاک پیالہ بھریا شوق دی مستی پا

دل پھڑبھی ڈوڈی دی من گنڈھ میں کھول سکا
لالے پھل دا داغ ہرا کر دیوے مست ہوا

سورج، چن تے تاریاں کولوں، خیال اڈاری اگے
ستے ستائے ایس غزال دے گل وچ پھاہی پا

منگتے دل اک نظر کرم دی خواجہ جی لچال
ہور کسے نہیں پیالہ بھرنا وگے بھویں دریا

۵

مٹھ بھر مٹی دا گرلاٹا دس پائے بے وس دا
شہ رگ توں وی نیڑے ہو کے تھوہ ناں دیکیں کن رس دا

بُگل مار صبا دی آویں باگے وچ لگ پھپ کے
خشبوواں دے اوہلے بہہ کے پھلاں دے وچ ہسدا

مغرب تیتھوں بے گانہ ایں مشرق نرا فسانہ
ویلا ای ہُن جگ نوں دیویں مزا جلوے دی چس دا

جیہڑا بھوتر کے دنیا نوں ٹرے مٹاون لئی
مار چنگیزی نشتر اوہدے، مزا لوے اڑ پھس دا

آپوں ای بے مہارا ہو کے میں ناں کدھرے نتاں
اپنی زُلف دا پھندہ کیوں نہیں دھون مری وچ گس دا

میں ہاڑے دن کجھ نہ جاناں جگ بھانے میں غزل کہواں
وانگ تریل ایہہ ہک تے میری مینہ کج دا اے وس دا

۶

من بھانویں ہے اُنھی مٹی دل وچ دھڑکے دھڑک مری
تیری دید دا حُسن نظارا بنیا اکھ دی رڑک مری

تیری وا دے بلبھیاں نوں پئی میری چُپ اڈیکدی اے
توں سمجھیں کہ خالی خولی رہ گئی خورے بڑھک مری

کدی ضمیر دی جھوک دے اندر انج دی نوری لاٹ لگا
خاکیاں دا بے دل لشکاوے نوری پاون پھڑک مری

توں عشقے دا سوز کیہ جانیں عشق تے مان ایں خاکی دا
تیری بے نیازی تک نہیں جاندی کچی سڑک مری

اوہلے دی گل کسے نوں دسی نہ ای اوہلا رکھیا میں
غزلاں دے سُر انج دے چھیڑے بولے گل بے دھڑک مری

۷

درد بھری سُرتال بچ پہلوں بولے مٹھڑے بول
تیبہ دی ماری جند شراب فر پھڑ کے دتی ڈوبل

توں دتا ایس نمانے تے بوہا اوس جہان دا کھول
آس نراس کتاب دا دل نہ تکیا ورقہ پھول

سُرمے والی اکھ نیں کیتے دل تے جگر شکار
کیہ نگہ جینے دو شکار دتے اگو تیر اج تول

تک جلوہ بھری بہار دا ہوئی اونتری اکھ بے تاب
تری دید دی سِک وچ بیلیاں دتے صحرا باگ پھرول

کیہ نواں اے جے اک تخت تے دو شاہ مل نہ پٹھن
ہے عجیب فقیر نوں دو جگ سوڑے پین اڈول

۸

چھڈ کفر تے دین دا جھیرا رحمت عام وسا
کھول دے پورے چن دا چانن گھنڈ مکھڑے توں چا

چھیڑ پرانا گیت تے کردے دور شراب دا تیز
فیر پچھیں تُوں ساتھوں اپنے جام دی اگ دا بھاء

موڈھے زلفاں جال وچھا کے باگے کیوں جاناں ایں
دیکھ بنیرا اپنا، اُتے بیٹھے پنچھی پھا

کربل پئی اڈیکدی، اُگی کھیت حجاز تریہہ
رت حسینؑ دی منگدے پے نیں شام تے کوفہ

مار کے موڈھا لنگھ جاندا اے کلم کلا اُتے
عشق کدی دی واگ نہیں دیندا دُوجے ہتھ پھڑا

بے خبری وچ بت خانے دی درزل مل کے رویا
اپنا آپ پچھاتا تے فیر کعبے آن کھڑا

پھلاں بھری بہار دی دس پیا پاندا پنچھی بولے
پنجرے دے وچ ڈکیا بیٹھاں، وائے گل سُن جا

۹

جس پاروں واج پُر درد ہوئی، ڈر لتھا، غم ودھیر ہویا
وا جھٹکی صبح سویر دی یوں، چنگیاڑا اگ دا ڈھیر ہویا

نہیں عشق دے کول سامان میاں، اک شیشہ ہتھ وچ پھڑٹریا
جیہڑا پاک اے رت پرویزی توں، ہک چیر پہاڑ دی شیر ہویا

مرے دل وچ گھب کے رہ گئی اے گل رمز شناس سیانڑے دی
مٹھی گل معشوقاں دی ماردی نہیں، تیر اکھ دا کٹر کثیر ہویا

جھٹ آ سربانے توں کول بہہ جا درد ہجر فراق دا ودھیا ای
تیری محفلے خالی جوکر آیا اوہ جام لبالب فیر ہویا

داغ تیرے وچھوڑے دے باغ اندر بیٹھ کھولے تے انج دی اگ پھڑکی
پھلاں لگا ترونکا تریل دا سی، تیل بن کے ات گھنیر ہویا

گجھے گجھے اشاریاں گھر پٹیا تاہنگ فیر دے وچ دید دی اے
آس لائی اوہ زلف دی چھاں ویکھاں جیہدے نال اے گپ ہنیر ہویا

گھر دونواں دا پانی مٹی دے وچ ایس اوہلے چ خورے کیہ بھیت لکیا
راس آندی عقل نوں ایں خاک صحبت، دل اوس لئی پُت متیر ہویا

میدوں ویکھو پئی ہور نہیں میرے جیہا ہندوستان دے وچ پُت باہندا دا
جیہڑا مولانا روم دی رمز جانیں اتے شمس تبریز توں ڈھیر ہویا

۱۰

میرے دل تے اکھ وچ رہندا بس دیکھن دا چا
کیہ گناہ جے پتھر کٹ کے بت اک لیا بنا

مکھڑے نوں کجھ گھنڈ وچ رکھیں نظر دی جھال نہ جھلیں
روواں نہ تے میریا پتھاں دس کوئی ہور اُپا

کہیہ جاندا جے میرے ویڑے پیر کدی توں پاویں
مجمانی لئی نکا جیہا دل ہے بجا ٹھا

غزل میں گا کے سمجھیا انجے ای دل نوں ملے قرار
پر چنگیاڑا اڈ کے لاٹ دا سیک نہ سکے گھٹا

دل اجیہا دتا زندہ سہے نہ مول حجاب
پتھر چوں چنگیاڑا تک لئے انج دی ملے نگاہ

میرے دل دا ٹوٹا ٹوٹا مستیا حصہ لے کے
کیویں ہزاراں ٹوٹیاں وچ توں اپنا غم وٹدیا

مارو موحاں وٹے تے اوہ بیڑی کدی ناں کھہندے
کنڈھے بہہ سلامتی عشق نوں خطرہ اے دسدا

بے نیازی شان نال انج میں بادشاہاں چوں لنگھیا
چودھویں دا چن تاریاں وچوں جسراں لنگھ گیا

۱۱

منیا پئی عقل دے باز دی اُچی بڑی اڈاری اے
پر بٹیاں وچ گھاتیں بیٹھا پکا اک شکاری اے

اوہ جیہڑا کم اچ اڑچن دی گنڈھ کھولے راہ کڈھ لئے
گاؤن والے حوصلے وچ وی اوسے دی فنکاری اے

گل کرن نوں جی کردا اے پر محرم نہیں لہدا
سینے دے وچ چکی پھر دا بھیت وی کوئی بھاری اے

سو ڈھنگاں تے سو اگاں نال بھانویں مینوں بھنیا اے
فیروی صدقے اس اگ دے میں جس دی لذت پیاری اے

موئی مٹی دے بھاگاں نوں ملیا جیوندا جاگدا دل
کتھے میں تے کتھے ایہہ دل، تیری لیلای تیری اے

سینے دے وچ لاٹ جو بلدی اوہو ای گھر دا چانن ایں
گھر نوں ساڑ اُجاڑ کرن دی ہور اک لاٹ دی واری اے

افلاطون دی جگ جانوں اس عقل دا کوئی بھروسا نہیں
میری بُلکے شوخ اوہ دڑی، جس دی نظر کٹاری اے

۱۲

میںوں جا پیدا ترا جہان سارا بت خانہ ایہہ میرے خیالاں دا اے
مان تیا اے ایہدا ہر اک جلوہ رہن رکھیا میری نگاہاں دا اے

پئے گھمدے رہن آفاق کدھرے میری اک نگاہ چوں باہر تے نہیں
دیرہ کھچ دتا جد پرکار میری سمھو کیلیا فیر ایہناں راہاں دا اے

حُسن تیرا، حیاتی تے موت ہے وے میرے تکلنے تے ان تکلنے نال
ایہہ سبھ زمان، مکان کیہ اے؟ سارا شوخ پنا میری سوچاں دا اے

سیر، سکون تے غیب حضور سمھو کھیل کھیلنیاں میرے دل دیاں نیں
ایہناں رمزاں اشاریاں نال ایہو، کھولنہار میرے سارے بھیتاں دا اے

جیہڑی شے وی بیگی جہان اندر اوڑک او سے نوں ای فیر کٹنا ایں
میری تسمی تے میرے جینو نال ای کتے تار کتے ٹور بھاگاں دا اے

میں اوہ ساز ہاں ہتھ تقدیر دے وچ سو نغے نیں میرے سریر دے وچ
جتھے تنکدی فکر اے نانچے نوں، اوتھے ہوند پکا میرے تاراں دا اے

رہا! فیض ترے تھیں میں ہاں جیوندا دس اپنا پتہ نشان کدھرے؟
ایہناں دونہاں جہاناں تے مل میری، ترا اپنا وی ہے کوئی جہان کدھرے؟

۱۳

گئی رت بہار دی آ ایسی، مٹھی بلبیل دی پئی صدا ایسی
ہتھ جام، لباب تے غزل ہووے، گھنڈ لاه تے دید کرا ایسی

ہنجوٹیکدے میرے توں ویکھ تے سہی اک وار ایس اپنی نگاہ دے نال
سٹ بجلیاں تے ساڑ پھوک دے توں، میرے نیلے تے آگ ورھا ایسی

آکھ وا بہار دی نون جائے لے کے میرے ڈوہنگے خیالاں دے پھل بوٹے
ونڈے گھاٹیاں تھلاں دے وچ جا کے، فیر دیوے بہار کھڑا ایسی

جنگل نیلے چ پنگردا ہر بوٹا میرے ساہواں دے نال ہرا ہووے
تیرے باگ دے پھلاں تے کنڈیاں وچ گیا چند میں اپنی لنگھا ایسی

مٹی پانی دے ایس جہان نون توں میرے دل دی کسوٹی تے کس کے ویکھ
سارا کھرا کھوٹا ایہدا مندا چنگا کھل جائے گا پرکھ بنا ایسی

دل کسے دے اگے نہ ہاریاں میں بنی دوہہاں جہاناں دے نال جو نہیں
ہن پھنچاں گا تیرے حضور وی میں دن حشر دے لے کے ادا ایسی

اک پرانی گھکارنی گھگھکی نے جد سنی میری کرلاٹ تے کہن لگی
بیٹے سے دا گیت ایس چمن اندر کسے گایا نہیں لا صدا ایسی

۱۴

ابس شوہ حیاتی دی چھل وچوں کے کھچ کے کڈھیا اے باہر مینوں
کیہڑی کیہڑی اے گھنڈی اوس کھول چھڈی دتا رضا مقام سنوار مینوں

زور لایا گوڑ بنا بدھے وڈے عشق نے اس مارو کھیت اندر
بی پایا گویا ہزار کدھرے تد پچیا آن کے یار مینوں

میں نہیں جاندا اوس نگاہ نے کیہ وکھ لتا ہے میری اس دھوڑ اندر
گھڑی مڑی زمانے دی وئی اتے پیا رگڑدا وانگ سار مینوں

لکھاں کانیاں دی نکی جیہی دنیا دے وچ کسراں آزمان لئی
دے کے دڑی ایہ اک چنگ وری لیا سٹیا اے ہن وچکار مینوں

پھڑ لوو پیالہ میرے ہتھ وچوں ہن لگدا اے جویں کھیڈ مئی
کر کے شو بازی میتھوں کھوہ لتا میرے سوہل ملوڑے یار مینوں

۱۵

ہُن تریبہائی مٹی تے اج چھڑک شراب حیاتی دی
اپنی لاٹ اُچیری کر تے ٹھنڈی کر چنگ میری

میخانے مٹکے خالی نہیں تے سنکیاں حال وسار لئے
نرے ککارے ہین مسیتے، پڑاں اج اگ اے بھٹھیل جیہی

سوچاں بندی کیہ گنڈھ کھولن دین دی مٹی گلین باتیں
سینے اندر دل اُتے وی سیدھ لگان دی جا نہ رہی

اک منزل ول دونویں رُدے دونویں ہین نیں موہری
عقل دلیل دے حیلے کھچے عشق گھیٹے بدو بدی

عشق تے ست اسماناں دا وی تنبو لیر و لیر کرے
ایہدے ہتھ ودھاون نال ای تاریاں جھم طناب پھٹی

تینوں پیا بھلیکھا ہے ایہ خورے آستانے دا رہندے خیال مینوں
بھوندا پھر دا ہاں ایس دوار جے میں کم کاراے مالک دے نال مینوں

رنگت اڈیا بھانویں شرار ہاں میں میرے جلوے توں انج ولا نہ توں
لشک میرے وچ بھانویں ہے دوپل دی بخشے ایہو چک لازوال مینوں

جیہوی راہ توں کدی میں لگھ جاواں فیہر پرت کے اوس نوں ویکھد انہیں
کھوج بھلکے سویری دی دس پاون اوندی آپ زمانے دی چال مینوں

بحر عشق دا ای میری بیڑی دی اے بحر عشق ای میرا ہے یار کنڈھا
غم کوئی وی بیڑی نہ ہوونے دا نہیں نہ ای کنڈھے دا ہے کوئی خیال مینوں

میری اگ تے اگ توں اپنی سٹ، انج سٹ پئی ساڑ سواہ کردے
نواں نواں جو ہاں تیرے چاہن والا آشیانے دا رہندے ملال مینوں

ایسے آس اڈیک جج ہاں بیٹھاں کسے دن توں کرن شکار آویں
نسا پھر دا ہاں وانگ غزال بچدا پھاہ لین نہ شاہاں دے جال مینوں

جے توں کرم کماویں تے بخش دیواں دوتن جام میں وی ایناں سنگیاں نوں
رات والی شراب پئی جا پدی اے وچ دلاں دے لاٹ، مثال مینوں

۱۷

نظر مل راہواں بہہ کے ویہندیو ای رہی گھوڑی چڑھ سوار کولوں لنگھ گیا
کرو کوئی سمھالن دا ہُن چارا میرا کارا تے کار سگوں لنگھ گیا

دساں دوجیاں نوں بول، بول کے کیہ دتا یار نیں جلوہ اے کنج مینوں
پلک جھپکدیاں وانگ شرار دے اوہ اک تارا نظر وچوں لنگھ گیا

اوبھی منزل دی راہ خورے ہے اوکھی چن ماہی دے پیا اوکڑاں وچ
عشق گنڈھ چچّی تارا موڈھیاں تے لشک ماردا لاگیوں لنگھ گیا

کوئی اوبلا اسمان دے پردیاں دا میری آس اُمید نوں توڑدا نہیں
میری اکھ نظر دا اوہ تیر رکھدی بنا پھاڑیوں پتھروں لنگھ گیا

میری تاہنگ تریل دے موتیاں وچ ٹھاٹھاں مارن سمندر تے جھم تارے
توڑے عشق دی موج پئی کنڈھیاں نوں کنڈھاٹھ کے آپ حدوں لنگھ گیا

جدوں یار ملے کدی کلّیاں وچ اکھاں پٹ کے اوہوں بس ویہندا نہ رہیں
ایہ نظارہ اے چن بڑے حوصلے دا سانجھ لہیں نہ کہویں ہتھوں لنگھ گیا

روواں ہجر فراق دا کیہ رونا ہنجو کیر کے ہڑ لیاوناں کیہ
ٹوٹا ٹوٹا ہویا ایہہ دل میرا وانگ ہنجوواں اکھیوں لنگھ گیا

۱۸

اسمائیں عقل اُڈاری نالوں راتیں عشق بچ کھاویں مار تے ڈاہڈا چنگا اے
افلاطونی علماں نالوں دل وچ درد ہووے جے یار تے ڈاہڈا چنگا اے

کل راتیں ملوڑے جیسے اک ساقی کول بہہ کے پیار دے نال کہیا
سرخ شراباں نالوں سینے وچ جے ہنجو لویں اُتار تے ڈاہڈا چنگا اے

دارا شاہ دی شاہی دی اے شوہ بچ کیہ، فریدون دا مان تران اے کیہ
جیہڑا فقر دلاں دیاں تختیاں تے کرے شاہی بن تلوار تے ڈاہڈا چنگا اے

جدوں آویں کدی ڈیرے عاشقاں دے نال لیاویں پیار وچار اُچے
خانقاہ بچ صوفی دے نال ماریں بھلیاں بے شمار تے ڈاہڈا چنگا اے

رکے رکے وگے دل نہر دے وچ بنا کسے طوفان دی منت دے جے ہڑ آوے
مڑ اتھرے شوہ دریاواں توں اس نہر وچ اُٹھیا اُپھار تے ڈاہڈا چنگا اے

تیرا ہڑھ طوفان گزارنے نوں اس شہر وچوں خورے کتے کوئی جا ای نیں
اس گھر اُجاڑ نے شوہدے نوں چھڈ آویں جنگلوں پار تے ڈاہڈا چنگا اے

اقبال جے شاعر نوں تسی لوکو! کجھ کہہ لوو کافر تے نہیں آکھ سکدے
مت مارے سودائی نوں کڈھ چھڈو جے تسی مستیوں باہر تے ڈاہڈا چنگا اے

جان تلی تے دھر نکلن دا حکم نہ دے مسلمان نوں
یا فر ایس نکھڑے تن وچ جان زروئی بھردے
انج کردے یا انج کردے

باہمناں تائیں آکھ او گھڑ لین رب نواں کوئی اپنا
یا مالا چپدے لوکاں سینے اندر، آپ توں دھرنا دے
انج کردے یا انج کردے

یا تے آدم ہور بنا جنھوں رکھ اہلیس توں ماڑا
یا اہلیس، جو دین عقل آزمائش نوں کچھ دونا کردے
انج کردے یا انج کردے

نواں جہان بنا لے یا فیر ازماون دا ڈھنگ بدل
ہُن تک ساڈے نال جو کیتی، کد تک رہواں گے جردے
انج کردے یا انج کردے

فقر بے بخشش! خسرو شاہ دی شان وی نال ای بخشش
عقل دوں، تے فیر اوہدے وچ جبریلی فطرت بھردے
انج کردے یا انج کردے

بدلاوے دی سدھر یا تے میرے سینیوں کڈھ دے
یا، ویلے تے اس دھرتی دی خصلت چنگی کردے
انج کردے یا انج کردے

۲۰

اصلا عقل دا، عشق وی ہے نالے ایہا ذوق نظر بیگانی تے نہیں
گھانا عقل و چاری بچ ہے ایہو جرأت ایس اچ رنداں جہی آنی تے نہیں

مینوں پتہ، خیال ایہو منزلاں دا میرے اپنے ای من وچوں پھندا اے
راہے پے کے ڈھیریاں ڈھا بہنا، ایہہ گل کجھ مرداں نوں بھانی تے نہیں

ہر ویلے نواں کوئی پڑ منگاں اوس اپنے میں سودا ولے توں
ایتھوں تیک پئی اوہ مینوں آکھ چھڈے کوئی ہور اُجاڑ ویرانی تے نہیں

کیویں ات سدائی پئے وچ وی میں گلوں اپنے دا رکھیا خیال ڈاڈا
آپو باہر ہے کم دیوانیاں دا سبھناں تائیں ایہہ گل چُپکانی تے نہیں

۲۱

تڑپ کلپ بھری ایس چندڑی وچ ہین سواد سارے تینوں بھالنے دے
سپ وانگوں اوہ راہ ڈنگ ماردی اے تیرے دل مینوں جیہڑی نہ ٹورے

سینہ کھول، جبریل امین بھوندا پھرے آل دوالے ہے عاشقاں دے
تیری تاہنگ دی اگ دی لاٹ کوئی اوہدے سینے دے وچ کدی آن ڈگے

تینوں دیکھنے دی تاہنگ نال کدی میں حجاب تیرا لیر و لیر کیتا
کدی ایس نکھتری اکھ نال ای، پردہ کھچ دتا تیرے مکھڑے تے

تیری بھال بچ انج گواچ گیا پیا اپنے آپ نوں لبھدا ہاں
ایہہ دل تے عقل نگاہ سھتے تیرے کوچے دے وچ نیں گوا چھڈے

تیرے باگ اندر میں پونگریا ہاں تبکا اک تریل دا بخش مینوں
دل کھڑے گا کلی دے نال اتھے گھاٹا پوے نہ کجھ دریا تیرے

۲۲

اس مخفلے کارا ای ہور ہو یا نہیں گل شراب تے ساقی دی
کتھے یار اے اوہ جیہدا جام بھراں اتے پا دیواں سب مے باقی دی

جیہدا مٹھرا زہر پیا پیوے سونے چاندی دے جام دے وچ
میرے خالی پیالے وچوں کسراں کوڑی گھٹ بھرے تریا قی دی

تن مٹی دے چنگیاڑیاں نوں کت ول سٹاں کیہ ساڑ دیاں
کم غلط کیتا مری جان تیں تُوں لا کے اگ مشتاقی دی

آ مغربیاں شہدیاں گند پایا کورے علم عرفان دے چشمیاں وچ
جگ گھپ ہنیرے دے وس پاؤن لئی سانجھ ہوئی مشائی اشراقی دی

دھرتی دا دل کرلاوندا اے ”مینوں زہر دتا، مینوں زہر دتا“
پئی پٹ دی عقل، نہ وس میرے کوئی توڑ دوا تریا قی دی

کیہ ملّاں تے کیہ دریشی پن، سلطانی کیہ، دربانی کیہ
سبھے اپنے کم چکاؤن لئی گل کرن فریب نفاقی دی

بازار جیہڑے وچ جوہری دی اکھ بھیڑی تے گھٹ ویکھدی اے
میرے موتیاں دا مل گھٹ پینا بھانویں لشکے چمک برّاقی دی

۲۳

دُھنے جگر کلیجہ ساقیا گلے بالن دی اگ بال تے سہی
فیر وکھ قیامت کیہ آندی ایہہ رپھڑی مٹی ٹال تے سہی

اک کنک دے بھورا دانے لئی سٹ چھڈیا مینوں بھوئیں تے
گھٹ بھر لاں گا میں ہنجوواں دا دل درد تریہہ اُچھال تے سہی

دے عشق شراب جواناں نوں جیہڑے لاکے ڈیک ایہہ پی جاوے
پا رہند گھوند فیر پیالے وچ کسے دانش مند، پیال تے سہی

ایہہ فلسفہ، حکمت تے دونوں سوچاں دا بھارا ای بن گئے نیں
میرے خضر نوں میرے گروں لاه، مرے عشق دی تُوں لچ پال تے سہی

جے عشق شراب دی تپ چڑھ کے وی عقل خلاص نہ ہوندی اے
فیر کم اے شوخ اداواں دا پئی آکھن دل سمھال تے سہی

ایہہ دنیا آس بے آسیاں دی ہُن تک اے کھچ دھرو کردی
تُوں دے کے گیڑا انبراں تُوں بے خبریاں سیکھ سکھال تے سہی

لالے تے سُرخ گلاب دے پھل کھڑسکدے نیں اے وی پت جھڑ وچ
کسے وڈ وڈیری ٹہنی وچ رت ہووے رتی لال تے سہی

۲۴

کھڑے سینے وچ پھل لالے دا کوئی انج دی اج شراب پلا
مٹھ مٹی میری تُوں ساقیا دئیں وا بہار دی نال وگا

گھٹ پی کے مدھ فرنگی دی دل گھپ ہنیریاں وچ ڈبا
کچھ انج دا کر، پی اکھ کھولاں تے ہووے سدھی تیر نگا

ایہہ حال اے پی وا ورولیاں وچ میں ککھیاں وانگ ای ڈولدا ہاں
دل تک، جُے وچ ڈبا اے توں من وچ پک یقین جگا

میرے اندر تاہنگ دیاں لاٹاں نال پئی کالس جمدی جاندی اے
پر فیروں میں ایہہ تاہنگ کراں، مری رات نوں تاریاں نال سجا

میں اپنے ہتھ قلم پھڑ کے بس شاہی نقش لکیرے نیں
کوئی انج دے چار گُو جی ہُن گھل جو دیون کم نوں بھاگ لگا

۲۵

میں ہر من بھاندى ہوئی مورت دله چوں کڈھ کڈھا آيا
عقل کشلول خالی کر، میں منگتا بن ترا آيا

کدی بوپتے سیانے وی بنا دیندے آدمی نوں جھلا
اجیہے سوجواناں توں میں گلواں ہاں پھرا آيا

کدی دنیا میرے چچھے، کدی میں دنیا چچھے ہاں
کوئی انج دا جام بھر کے دے، میں آکھاں بنی ہلا، آيا

اتھاں نہ رمز ساقی دی اتھاں نہ ول مشتاقی دی
میں ملّاں صوفیاں لاگے تے بس بہہ کے رو روا آيا

بڑی آس اے ویلا آئے گا، مینوں خاص لوڑن گے
ہلی شاہاں دیاں اکھیاں وچ میں اکھیاں پا، لغا آيا

۲۶

بڑا اے بے مہارا دل پئی کلمہ پڑھ کے کافر اے
سجدے کعبے نوں کردا اے بُہاں دا نوکر چاکر اے

قیامت دے بزارے آپے پھڑ لئی اپنی تکلڑی سُو
رب فرشتے تکلدے رہ گئے ایہہ بندہ اے یا تاجر اے

بھونیں تے نیلی چھت دی اپنے ڈھب تے ورتوں کردا اے
ویکھو، راہ دا گھٹا آکھے قدرت نال برابر اے

کدی تے رب نوں جی آہندا اے کدی مُنہ وٹ کھلوندا اے
کدی یہودی چلتے باز، کدی ایہہ علی حیدر اے

بے رنگ وی ہو، شہدے نیں کئے ای رنگ کھلارے نیں
ویکھو بھا کلیم اللہ نوں پیغمبر ہو کے ساحر اے

اُہدی ڈونگی اک نگاہ بندے نوں جھلّا کردی اے
بن سدائی جو حدّوں پُٹے اوہنوں مار دا نشتر اے

آکس ماریا اپنے تینیں وی کدی نہیں اپڑ سکدا
آذر وی ہزار ورھے تک بن کے رہیا اک بُت گر اے

۲۷

تُوں حشر دیہاڑے شاعر نوں پیا آکھیں ”مستا“ کیہ چاہویں
تُوں آپ بڑا ہنگامہ ایں تے ہور ہنگامہ کیہ چاہویں

میری پہلوں رواں طبیعت سی اُتوں سُنیا وچ سمندر دے
کر چاک مرا ہُن سینہ تُوں، مگنیں موتی، دریا کیہ چاہویں

میں بے حضور نماز کدی پڑھ سکدا نہیں پڑھ سکدا نہیں
ایہہ کافر دل لے آیا واں ہُن ہور زیادہ کیہ چاہویں

۲۸

کفر ایمان دی جنگ دا میرے من وچ کوئی رولا نہیں
جنت مگے، جندڑی والا، غم ایناں وی ہولا نہیں

میرا اندر پھولیں گا تے اوتھے وی توئیوں ہوویں گا
چن دا چان، وچ اُجاڑاں ذرا وی ماسہ تولا نہیں

۲۹

باز شکاری، مٹھدا بولدی چڑی وچاری، تیری اے
جنڈی دی ایہہ راہ اے بھانویں نوری تیری اے

جاگدا دل تے مٹھ مٹی دی، نال نظارے دنیا دے
سیر سپاٹے، رات نوں چن دی چڑھی سواری تیری اے

میریاں ساریاں گلاں تیریاں، دل وچ بھانویں ہونٹھاں تے
موتی بحر چوں کڈھ ناں کڈھ، ایہہ وی مختاری تیری اے

میں تے اک مٹھ مٹی ہاں کتے پھنچاں بھانویں نہ پھنچاں
لالے دے پھل تیرے، بدل، باد بہاری تیری اے

نقشبہارا، تونیوں ای ایس، اسیں ایویں قلم گھیٹی دا
اج بھلکے دیاں ساریاں لکھتاں، نقش نگاری تیری اے

گلے تے کئی نیں، پر ادہ دل توں کدی زبان تے آندے نہیں
مہر بے مہری، عیاری، مکاری، یاری تیری اے

۳۰

کیہ کریں گا پارسائی دا
دل ہووے نہ اشنائی دا

میرے سینہ بہو، جھٹ ساہ کڈھ لے
لاہ بھارا بوجھ خدائی دا

توں کتھوں دا میں کتھوں دا
دس تھان! کیوں بھیت لکائی دا

ہُن ناز اداواں یاد کریں
نہیں بھُل کے دل ازمانی دا

مینوں راتی! پورے چن کہیا
لا سینے داغ جدائی دا

دل سڑ سواہ ہو بولیا اے
کیوں مذہب عشق جدائی دا

دل لیا رکھیا تیرے پیراں وچ
کیہ لئیں گا گنڈھ کھلوائی دا

۳۱

دل جہان بچ عشقے دا ہُن دھرنا مارنا ویکھو
کٹ وڈھ، ساڑھ سواہ کرنا فر مُر اُسارنا ویکھو

کیہڑا دل اے جس وچ چانن نہیں ایس رشنائی دا
شیشے تک ہزار طرحاں دے روپ نکھارنا ویکھو

اِکو ہتھ، سلمان چے کئی ملک مٹائے ایہنے
فقر دے اگے دو جہاں دا پل وچ ہارنا ویکھو

دائیاں دے دل، دید لئی راتی، رو رو پھاوے ہوون
یار، نداناں نوں گل لاوے، فیر پچکارنا ویکھو

۳۲

منگتا، راہ دے کھو بے وچ اے پھسا کھلوتا ہالی تیک
 قافلہ، منزل تے سامان ای ویہندا پھردا ہالی تیک

کتھے وے اوہ برق تجلی جیہڑی گھر نوں پھوک دوے
 کھیتی نوں کھلیان کرن لئی پیچ کے رکھیا ہالی تیک

میری بیڑی طوفاناں وچ ٹھلن دا کوئی چارا کر
 چھلاں توں ڈر کنڈھے تکلنوں میں نہیں ٹلیا ہالی تیک

منزل اُتے پہنچ، سفر دا کیف، سواد وی جاندا اے
 بھاگاں والاں، جیہڑا یار دی راہ وچ ہے آ، ہالی تیک

جیہڑا دونویں جگ ورتوں وچ وکھرا رنگ دکھاوے نہ
 جھوٹے نقش لکیری بیٹھا آپ اوہ کھلا ہالی تیک

جلوے دی اک جھلک، تے میرے شوق دا نہ سامان کرے
 کسراں کڈھاں جیہڑا دل وچ کنڈھا چھیا ہالی تیک

لاگے بہہ کے پیار کہانی ہور وی لئی ہوندى اے
 کنیاں کہیاں ان کہیاں نہیں ہے کالجہ ساڑیا ہالی تیک

۳۴

تھاں ٹکانے دیاں نہیں لگیاں تاہنگاں مینوں
راہ وچ بیٹھاں، پردیس لگے ہر تھاں مینوں

فجرے ڈھیر سواہ کہیا پُروائی نوں
پہلوں ای وا تھل دی کر گئی ٹھنڈیاں مینوں

سچے لنگھ نہ انج کھلارا پا میرا
قافلے دی ہے یاد کہیا دُھنناں مینوں

اکھیاں وچوں ہنجو وانگ تریل گرگن
میں ہاں خاکی راہ اچ اے رہنا پیناں مینوں

میرے دل دی واج نوں دسیا کتاں نیں
ساری کھیڈ حیاتی دا سر چشماں مینوں

ازل تے لشکاں پشکاں میرے کل دیاں نیں
ابد نیں چا اڈیکاں نیں لائیاں مینوں

غم نہ کر میری مٹی دھوڑ نہیں بن سکدی
تیری جان دی سونہہ، گجھ نہیں ہوناں مینوں

ساتی دے نیناں چوں مینوں مستی چڑھی شراب جی
 دن مے توں حال خراب جی، دن مے توں حال خراب جی

بے حجابی پاروں ہویا میرا شوق ودھیرا اے
 ویکھاں بھانویں نہ ویکھاں جی کھائے وپلٹے صاحب جی

دیوے دی بتی دے وانگوں جھٹ پھڑ لیندا اے آگ نوں
 من باجے دے تاراں اُتے وجدی جدوں مضراب جی

میرے وٹوں باہر کدی نہیں میری منزل ہو سکدی
 جے کہ راہ نہ اوڑے تے فیر میرے لیکھ حساب جی

چڑھدے وٹوں جد تک سورج پورا چڑھ کے آوے نہ
 تاریاں ونگراں ٹہکدے رہسن میرے سُنے، خاب جی

۳۶

میری رات نوں اوس سویر کیتا جیہدا مکھڑا آفتابی اے
سوہنا مکھڑا اوہ آفتابی اے جینوں چدی بے حجابی اے

توہیوں میرے درد نوں جانیا ایں میرے دل وچ جھٹ آرام کر کے
ہُن اکیوں اوہ لکین پیا، تک ایہدے اچ بڑی خرابی اے

بے مٹیاں دا اتاروی توں بے چینیاں تیں ہیں قرار وی توں
جیہڑے دل پھٹ کھائی پھر دے نیں تیرے ہتھ اوہناں دی چابی اے

غم عشق دا، فیر سواد اوہدا، دوناں اثر اے دونواں لذتاں دا
کدے سوز تڑپ تے درد مندی، کدی مستی نال خرابی اے

میرے دل دا حال سنا آپے، توہیوں جاناں ایں وچلی گل کیہ اے
میں وکھیوں ٹولیا، بولدا نہیں، کر گیا اوہ بے حسابی اے

سونہ تیرے جلال دی دل اندر کوئی آس نراس میں رکھدا نہیں
بس اپنی دُعا اے ہُن مولا، بخش کاہی نوں اکھ عقتابی اے

۳۷

میرے ساقیا ایسے خانے وچ میرا محرم نہیں کوئی ہو
خورے میں ای پہلا بندہ ہاں جیہدے جگ توں نیں وکھرے طور

جھٹ گھڑی لئی ایس سریر نوں توں مٹی دی مٹھ بنا دیویں
فیر لا ترونکا پانی دا کریں اگ بھڑکدی ہو

لیا کوئی نصیبا جاگدا اتے جام جہان دکھالدا
کیوں ہووے کسے جمشید وٹے دتا اے عجم نوں ٹور

۳۸

اس درد منداں دی دنیا وچ دس کیہ اے بھلا کم کار ترا
دکھ سکھ دی نہ پروا تینوں جی رہوے نہ بے قرار ترا

کیہ ہنجواں بارے جاننا ایں اکھیاں چوں ٹپ ٹپ کیوں کردے
دھر اوس دے موتی پھلاں تے، تاں چمکے کاروبار ترا

اس جان دے بارے کیہ آکھاں پئی ساہ وی گن گن لیدی اے
نہ کھچل تینوں روٹی دی نہ دم اے کوئی ادھار ترا

۳۹

اک دید نظارا ملن تے جے میں، میں نہ رہواں فر اوہلا ٹھیک
سک دید بڑی اے پر سائیاں، مل بوہت ودھا کے نہیں منگنا ٹھیک

آ ساہنے بہہ کے گل کر لے کیوں لگ لگا کوئی رکھنا این
دن لنگھ گئے، جد کدی آہندے ساں پئی انج نہیں، انج نہیں کرنا ٹھیک

بے ادبی ساڈی معاف کریں تینوں چدر اوہلے وی دیکھ لیا
کجھ اپنے آپ نوں رکھن لئی، جگ ہوو بنا، اک نہیں رہنا ٹھیک

ساتھوں لانجھے ہو ہو رہنا این کریں نخرہ بے نیازی دا
نالے آکھیں دین گواہی لئی ہے یاراں دا رت ڈولنا ٹھیک

دئیں بندگی نوں کجھ ہوو جگہ دوں عاشقاں تائیں ہوو مقام
کم نوریاں تائیں بس سجدے اتے خاکیاں جان لگانا ٹھیک

ایہہ دل جو کچا تانبا اے لواں پیار دے نال میں کر سونا
داں پہنچ کے جد حضور ترے تاں آکھ دوں ہے تحفہ ٹھیک

۴۰

نور ترے نہیں ظاہر کیتا جو کچھ وی اے چٹا، کالا
دریا، پہاڑ تے جنگل بیلے، سورج تے چن، تارا

اکھیاں اوہنوں لمھن ٹریاں جیہڑا قدر پچھانے
من شہدا اوہدی بھال بچ ہے جہوں سہہ نہ پائے نگا

۴۱

اپنی موج تے مستی وچ ای ڈُبیا دل دے ساہنوں
 لانیجے کر اوہ دل جیہڑا پئی کہوے بگانے ساہنوں

دل وی اوہ دل جہدیاں دُھتیاں چار چوہیرے ہوون
 کھوہ پراہنہ سٹ دل جیہڑا دےء گھاٹے وادھے ساہنوں

کھچ تقدیر کمان شکاریا کردے وسوں باہر
 تیر کمانے رہ نہ دتے سینہ چیر کے ساہنوں

جند حیاتی جگ بھاء دے کم کردے نہیں اے تھکدی
 اک جہان چوں کڈھ کے، لے جائے دُوئے جہانے ساہنوں

۴۲

مٹھ مٹی دی پونجی میری راہ وچ دھوڑ اڈاواں
آس بڑی اے اک دن ایہنوں انہراں تیک چچاواں

کیہ کراں کیہ چارا لاواں گیان دھیان دی ٹہنی تے
اک کنڈا نہیں انج دا جس نال دل وچ چوبھال لاواں

ہجر فراق دی اگ پئی میرے تن نوں پھو کے ساڑے
اوسے دم میں مر مک جاواں جیکر اگ بُجھاواں

عشق شراب دی مستی میری رت وچوں نہ نکلی
میں تے دل ایراں نہیں دتا جے مڑ کے پرتاواں

میرے من دی تختی تے، تُوں اپنے دل دیاں لُخیاں
سدھ پڑھن دی سِک وی دے دے پُٹھا نہ پڑھ جاواں

تیرے در حضوری آ کوئی میری غزل سناوے
آکھ دوں ”میں جانناں ایہنوں“ تاں جے عزت پاواں

۴۳

جیہڑا دل توں محشیا مینوں ایس یقین دے نال بھرے ہاڑا
ایس جام وچ پیا جہان دسدا ایہہ ودھ ہور وی چمکے ہاڑا

میرے پیالے وچ اسماناں توں ڈگدے ہین کڑتن دے تیکے
اتے رند دے مونہہ وچ پیندیاں ای بن جاندے شکر پارے ہاڑا

۴۴

عشق ترے دی رمز ہے ہووے لوبھیاں دے وچ کہہ نہیں سکدا
لاٹ دی لشکاں پشکاں دی گل ککھاں دے وچ کہہ نہیں سکدا

گل کرن دا ذوق تُوں مینوں دے کے آکھیں ہُن گل کر
پر میں اپنے من دے گل تے لوکاں دے وچ کہہ نہیں سکدا

دل دے ڈوہنگ ہنیریاں وچوں سوئی غزل جو نکلے
ٹہنی اُتے بیٹھ سناواں، سنگلاں دے وچ کہہ نہیں سکدا

جے نہ شوق دوامی ہووے گل لباں تے نہیں چچدی
کیوں جے گل تیری اے سائیاں! گھڑیاں دے وچ کہہ نہیں سکدا

۴۵

کیہ دن سن چنگ، نئے سُن دے ساں رج پین دا دور شباب دا سی
 اوہدے ہتھ وچ بھری صراحی سی میرے ہتھ وچ جام شراب دا سی

چن ماہی مکھ وکھاندا تے پت جھڑ وی عین بہار ہوندی
 رت رنگا رنگ بہاراں دا اوہدے اوہلے وچ عذاب دا سی

تُدھ باجھ تے اس جند ساز دیاں سبھ تاراں ٹوٹے ٹوٹے نہیں
 تینوں لاگے بھا کے مستی وچ سُر چھیڑ دا تار رباب دا سی

ترے شوق دی محفلے آن ویلے مرے کول سی جو، تُوں جاننا سیں
 اک جنگل ہو کے ہاواں دا، ہتھ جام تے پھل گلاب دا سی

اک وار توں فر ہُن پیدا کر اوہ جذبہ پیار دی طاقت وچ
 جس برتے پھوہڑی دان کہیا اوہدا بوریا تخت نواب دا سی

مرے یار نہیں سبھ خوش اس گل تے میں منزل اُتے اڑیا ہاں
 میرے دل نوں پیندے ہول میاں میری سوجھ دا انت حساب دا سی

۴۶

ایہناں ہنجو بھریاں اکھیاں نے میری جھولی تارے بھر دتے
اس دید کرن دے شوق ہتھوں جیہڑے انبروں باہر نہیں سٹ چھڈے

بھانویں لکھ دھرتی دی گھر چن ہاں پر تاریاں کولوں اُچے ہاں
توں جانیں ساہنوں پھدے نہیں ایہہ طور چنگ جہی جنڈری دے

ایہہ شام سویرا دنیا تے ہے ساڈی گھسن گھیری نال
توں جانیں نہیں تاں راس کدوں نیں ساہنوں ایہہ شاماں تڑکے

اساں اسماں صراحی چوں تیری ساری مدھ مُکا دتی
نہ کر ہُن کنجوسی ساقی اک بھری صراحی فر دھر دے

کھلوارے دوہہاں جہاناں دے نہیں پجدے مرے جنون تائیں
ایہہ وی بس راہ پج آوندی اے اوہ وی ہے وچ ساڈے رستے

۴۷

مشرق نویں خیالاں دے، اسمائیں لائے پھندے
بے پروائے لوکاں دے ہُن تاتہنگوں سینے ٹھنڈے

ڈھیر سواہ بچ بھڑک نہ کوئی جنڈری والی لہے
موجاں نوں ہُن دوروں تکتے پیا کھلو کے کنڈھے

بُت خانے یا کعبے دے وچ ہڑک ہڑک نہ کوئی
ہُن تے پیر مغاں دی مدھرا بے سوادى ہوئی

سوچ فرنگی دنیا نوں ایں کیتے لبے سجدے
اکھاں والے انتھے رنگ رنگینیاں وچ نیں گھبے

ایہہ چکری، اسماناں توں ودھ، تے موتوں ودھ لیرے
ایہدے ہتھوں پھٹے جو لیڑے فیر گئے نہ سیتے

مٹی جائی، نیں عادت اسماناں والی پھٹ لئی
کرے چلتز، ہیرا پھیری، دل چھل تے جھلیڈے

مشرق ول خراب جے ہویا مغرب ادھتوں اگانہہ
ماری گئی ایہہ دنیا کھوج دے ذوق، جدوں دے چھڈے

ساقی لیا شراب تے محفل رات دی آن سجا
محرماں والی مکتی دے نال حال تباہ کر جا

۴۸

تُزفن آہرے اس دل نوں تُوں ڈولن لئی نہ ویہلاں دے
اک دو گُنڈل ہور ودھا لے لنگن والیاں زلفاں دے

تیرے پاروں سینے میرے چمکی برف تجلی دی
چن سورج نوں میں تے ایویں رکھیا وچ اڈیاں دے

ذوق حضوری پاروں جگ وچ بُت گری دی ریت ٹری
عشقوں دھوکھا کھاون جیہڑے رہندے نیں وچ آساں دے

تاں جے گھل گھلا کے کدھرے میں گاواں کوئی گیت نواں
میں باگاں دا پنچھی مینوں مُڑ توں گھل وچ باگاں دے

طبع اُچیری دتی اے تے پیراں چوں وی بیڑیاں کھول
تاں جے تیری گدڑی توں میں واراں جوڑے شاہاں دے

شیشے نال جو پتھر بھنیا تاں اس گل دی کج تھوہ پئی
عشق کنڈھیرے لدی پھر دا بھارے بھار پہاڑاں دے

۴۹

ابس زمانے نال تے ایویں کھہندی رہندی جنڈری
جویں پہاڑا وچ کرلاٹاں پاندی پھردی کوئی ندی

سایمنے ہو کے متھے لائے لگ پھپ کے وی لڑدی رہے
ڈھے جانی دا جوڑ اُنھاں نال جھماں دی پکی ہستی

ایہہ پہاڑ تے ایہہ تھلوا دے ایہہ نیلے تے ایہہ دریا
نہ اتھے کوئی محرم ہا تے نہ اتھے کوئی دردی

شوق توں ایہہ بیگانے سارے شوق توں وی بیگانے
ایہہ بھانویں نیں جھرنے یا فر وگدی ہوئی کوئی ندی

اٹروں خالی حال دُہائی اصلوں خالی حال دُہائی
ٹہنیاں اُتے انج تے بلبل پھرے ککارے بھردی

اوہ اک داغ کہ جیہڑا میرے سینے اندر دُھندا اے
لالہ زاراں وچ اوہدے جیہا ہور نہ دُھندا اے کوئی

نہ تے محفل وچ اے اتھے نہ ہے اوہ ساقی دے کول
اک کوڑی گھٹ جیہڑی رنداں نوں اے دیندی چس بڑی

۵۰

تیری بھائی تسلیٰ نے جد اپنا کم نہیں کیتا
تو فن آہرا دل اسماں کر ترے حوالے چھڈیا

اوہ کیہ دل اے، کھچپل کردے، ہردم ساہ گنتے دی
اپنے ویلے دی نہ باگ نوں اپنے ہتھ وچ پھڑیا

تیرے وچ ضمیر میں سٹا اپنا آپ دکھاون لئی
توں لشکارے ماردا موتی کنڈھیوں باہر اے سٹیا

چن تاریاں نوں ڈھیر گلہ اے، جاندا ہوئیں توں وی
مٹی وچ وی لاٹاں ماردا دیوا کیوں دھر چھڈیا

ایناں ای بہت اے، تیر اپنے دی سینے چوہ لگائی
پیریں پیا شکار بھانویں نہ اوہنے اپنا چکیا

۵۱

تاہنگ جہان دی گل تے خورے اِکو حرف مُکا دیندا
پر میں ذوق حضوری پاروں گل نوں ہاں لکا دیندا

عاشقاں کولوں بولن دی تُوں ہمت کھوہ لئی جاندا نہیں
پیار تے گونگیاں نظراں نوں گل بات دا ول سکھا دیندا

کتھے نوری، قاصدی بن کسے شے دا جانو ہوندا نہیں
کتھے خاکی جو اپنی پک وچ نیلی چھت نوں جا دیندا

تُوں میرے وجود دی ہوند اچ جے کجھ ماسہ تولا کردا
میں نہ لیندا مل بھانویں توں ہمیش حیاتی پا دیندا

بے انتے شوہ دریاوا! تیریاں چھلاں نال میں گھول کراں
کوئی لوڑ نہیں کنڈھے لگن دی نہ موتی لوبھ لبھا دیندا

میرے اندروں پھٹ تریل طرحاں ہُن برسے معنی نویں نویں
میرے روونے تے کرلاونے نوں وی دنیا نویں بنا دیندا

۵۲

کد تک شام سویر دا اوہلا رکھن دے ہین ارادے
ممدی گل مکا ایویں پئی گھنڈ لاه تے پورا جلوہ دے

ایہہ سوز گداز دے حال دی چس جے تینوں میں دس دیواں
توں آپ کہویں کہ اوہ مست! ذرا مینوں وی ایہ مدھرا دے

میرے راگ حیاتی نال ای ہویا اے اک دا لمبو تیز
لا اک تریل ترونکا توں وی پھل وی تیہہ بھجا دے

عقل پھرودی ورتے رہ گئی عشق ایہہ نکتہ دسیا
پنچھی اوہ سیانا جیہڑا دانہ چلے وچ پھاء دے

کتھے میں تے گیت دی گل ایہہ شعر تے ہین بہانہ
گل یوں ایں کوئی بے مہارے اونٹ قطارے لا دے

گھل کے گل کرن ویلے وی میں ورتے رمز کنائے
توں دس کدھر جاواں جے کوئی ساتھ نہ توڑو توڑدا دے

۵۳

ویلے دی گنجھل وچ پھسیاں، ساہ گن گن ڈنگ ٹپائی دا
اتے وانگ سمندری چھلاں دے پیر کنڈھیوں باہر نہیں پائی دا

دریا دیاں مارو چھلاں توں ایہہ ٹھیک اے کوئی وی بچ دا نہیں
اسیں سپیاں وانگ بچن دے لئی اکلاپا اے گل لائی دا

میرے اندر وسدے جوہر دی کیہ جوہریاں کولوں پچھدے او
اسیں اپنی آپ کسوٹی ہاں کر کھراتے کھوٹ دکھائی دا

کس ساتھوں ٹھوہر اجاڑاں دا منگناں ایں آ کے باج بھلا
اسیں مل کے راہ فقیری دی شاہ بن گئے ایس خدائی دا

ہے دوجا کون ایں سینے وچ مینوں آپ بڑی حیرانی ایں
خورے توں ہیں یا فر آپ اسیں، ہے ”میں“ نال متھا لائی دا

ہُن مٹی دے اس مادھو دی تقدیر توں مولا پردہ چک
اسیں اپنیاں آپ اڈیکاں وچ، بہہ تیری راہ وچ جائی دا

۵۴

لب کھولے نہیں فریاد کنوں فریاد دے وچ اثر ناہیں
دُکھ دل دا آکھنا چنگا نہیں کسے وچ سُنن دا جگر ناہیں

بھانویں حرم تے بھانویں دیر ہووے گل ہر تھاں ہے اشنائی دی
استھے تیرے میرے رازاں دی پر کسے نوں کوئی خبر ناہیں

کیہ تکیے ایہہ کوئی تھاں تے نہیں چنگیاڑا بلیندا جو جگ وچ
اک پل بے اُس تے نظر پوے، دوجے پل وچ اوہ اُدھر ناہیں

تُوں لنگھ کے ساڈیاں اکھیاں چوں جا دل وچ ڈیرے لائے نیں
انج لنگھیا ایں پر ایہتھوں دی نگہ نوں ہوئی خبر ناہیں

دل جیہا گکینہ تیری عطا پر کسے وی قدر پچھانی نہ
اسیں موڑیا تینوں تاں کر کے ایہوں بکدی کوئی نظر ناہیں

بھر بھر کے پیالے دیندا اے افرنگی ساہنوں جس مت دے
اوہ بھانویں پورا سورج اے، پر تڑکے دا اثر ناہیں

۵۵

چن ورگے بن کے ایٹھوں تیک اسیں ڈگدے ڈھیندے آئے ہاں
کوئی جاندا نہیں ہے، پر کسراں، اتے کیہڑے رستے آئے ہاں

دل درد اساڈا کھول کہیا تھی ایویں نال رقیباں دے
ہو کے ہاواں دا ایہہ اثر ہو یا پئی شرم چ ڈبے آئے ہاں

گھنڈ مکھڑے توں ہن پرانہہ کرو تسی نویں سویر دے سورج او
تھاڈی دید کرن لئی اکھیاں دے ایہہ پیالے بھر کے آئے ہاں

ساڈا عزم یقین تے پکا اے توں وکھ اسانوں اکھ بھر کے
اسیں اج وی ایس لڑائی وچ بن فوجی دستے آئے ہاں

راہ جاندیاں ایہہ نگاہواں میں کیہ کم پایا توں جاندا نہیں
بس تیرے کولوں دعاواں منگدے، توبہ کردے آئے ہاں

۵۶

چن سورج دیا مالکا مٹی بھورا بھورا دیکھ
ذرے اپنے وچ وسایا کوں اجاڑا دیکھ

بے انتے اس حسن نیں سینے دی خالی تھاں مل لئی
اپنے سورج نوں میرے گلوں وچ لگیا دیکھ

آدم زادے دل تے عشق بلاواں بولیا ہلہ
آپوں لائی اگ نوں ہُن توں تھاں تھاں بلدا دیکھ

دھوئے حیاتی دے پلے توں لگے داغ پرانے
میلے پلے والے نوں ایہہ کھینچل کردا دیکھ

ساڈی دھوڑ بناندی پئی اے ہور نواں اسمان
اک بھورا گوشے توں بن دا توں ایہ بیلہ دیکھ

زبور مجسم

حصہ دوم

سدرہ زُکھ دیے لگرے باگ بچ کنڈیاں لکھاں جہی نہ ہو
جے اوہدی انکاری ایں توں اپنی تے انکاری نہ ہو

چار شعر

دو عالم اس وچ دسدے ہن جو ہے صراحی میرے کول
اوہ اکھ کدھرے جو ویکھ لوے شے دیکھن والی میرے کول

کوئی دوجا ہور نہ شہر دے وچ آوے گا رولا پاوے گا
کتے ودھ ہنگامہ چک دے گی جیہڑی ہے جھلوانی میرے کول

اونے جھلیا غم نہ کھا کوئی تُوں رات ہنیری آنے دا
کیوں جے تارے ہار چمکدا اے اک داغ پیشانی میرے کول

مینوں یار بنانا چاہنا ایں؟ پر مینوں اک ڈر لگدا اے
نہ جھل سکیں گا جیہڑا اے اک شور طوفانی میرے کول

۱

کر ہوش پئی اتنِ آدم دے اٹھن دا ویلا آیا اے
مٹھ مٹی اگے تاریاں دے ہن جھکن دا ویلا آیا اے

جو بھیت لکا کے رکھیا سی ہستی نین اپنے من اندر
پانی خاک دی شوخی نال دسن دا ویلا آیا اے

شوق سفر وچ چن تارے جو ساڈے نال دے پاندھی نیں
بڑے سیانے، دانا پینا، جاندے گل اگانہہ دی نیں

مٹھ بھر مٹی دے جلوے کیہ اوہناں خورے ویکھ لئے
کر کے کنڈ اساناں ولے تکرے رتجھ رجھاندی نیں

۳

لنگھ کے لالے دے پھلاں چوں وانگ صبا دے جا سکنا ایں
اگو پھو کے گنڈھ کلی دی کھول کے پھل بنا سکنا ایں

جندڑی کیہ اے؟ سارے جگ نوں اپنے وس وچ کر لیناں
توہیوں ای جگ دے وس وچ ہیں ویں، جگ نوں کسراں پھا سکنا ایں

تیرے لیکھ سن، چن سورج نیں تینوں متھا ٹیکیا سی
توں ایں رمز ہلی نہیں پائی کسراں اکھ وکھا سکنا ایں

میرے من مے خانے وچوں جے کدھرے توں اک پیالہ پی لیں
آس اے مٹھ بھر مٹی نال ای نواں جہان بنا سکنا ایں

توں ایہہ کسراں اپنے سینے دیوا بالیا اے قبآل
اپنا داء جے لا سکنا ایں، ساڈا وی داء لوا سکنا ایں

۴

جے چاہنا ایں عشق سمندر دا توں کنڈھا پائیں
 پلّیوں کڈھ، ہزار گو لائاں، فیر چنگیاڑا پائیں

میںوں اوہنے اڈن اڈاری دا سواد اے پایا
 توں چاہنا ایں باگے دے وچ جا کے آہلنا پائیں

پگیاں لوکاں دے لاگے یا لڑ لگ کے تے وکھ
 چاہناں ایں جے اپنی اکھ وچ من دا چاننا پائیں

بوچے پا جنون توں تریا شہر وچ ڈونڈی پٹن
 بھن پیالہ بہہ اڈکیں رات نوں بھریا پائیں

ساڈی من پشوری لئی من کھچ اداواں سکھ
 جے توں چاہنا ایں ساڈے کولوں غزلاں عشقیہ پائیں

۵

ویلا تے اوس سوہنے دا اک اڈن بلارا بنیا اے
اڈن بلارا وی انج دا پئی گل وجود سنیہا اے

ایہہ نہ سوچیں لیکھ ترے وچ یار دا جلوہ لکھیا نہیں
ابنی گل اے، تیرے سینے تاہنگ دا جذبہ کچا اے

من دے آں، پئی تیری اڈاری شکرے نالوں اُچی اے
ہوش کریں پئی اسماں وی اگیوں، مہا شکاری چھڈیا اے

اوہناں دی تے دھوڑ تیں وی کدے جبریل نہ اڑے گا
اوس اُچے دربار دے پاروں اوہدا ناں اُچیرا اے

ساہواں دی پیا گنتی کر کر جیونا ایں پر جاندا نہیں
گھسن گھیر دناں دا جادو توڑ کے جیونا، جیونا اے

مغرب دے میں علم تے دانش بارے ایناں آکھاں گا
چنگا اے، پر رون سیاپا کہڑا اکھیں تکیا اے

میںوں چن صلیب دے جھیرے بارے کوئی فکر نہیں
اج کل تے اک ہور ای فتنہ دونواں دے مونہہ آیا اے

۶

اپنے یار دے بھولنے دی گل تہانوں کیہ دساں
بیٹھ سرہانے، پچھدے میتھوں، ہور کہنوں، کیہ دساں

بھانویں ہے دلیر زبان تے من مراد وی مٹھڑی اے
عشقیے دی گل کر نہیں سکدا اُروں پروں کیہ دساں

بھاگاں والا آپ سریر ج لہہ گیا توڑو توڑی
موتی وانگ نتھار سوکھالی گل مونہوں کیہ دساں

وصل سواد جو لیندیاں نکلیا مینوں گیا پچھان
بُڑ بُڑ کردا آکھ گیا جو، ہُن مگروں کیہ دساں

غم نہ کر، جے دنیا اپنے اندر دی، نہیں دس دی
پھل کدوں نیں دسدے، بُلبُلایاں روندیاں کیوں؟ کیہ دساں

میں تے اپنا شوق سنیہا کیہ چھڈیا گھل ڈلھ کے
جویں تریل وڈی پھل وچ آہندی، ہُن اندروں کیہ دساں

جے میں ساریاں وکھرو وکھری دسیاں تے کیہ مہنا
ہر کوئی وکھری آکھ گیا جو، زُلف وٹوں، کیہ دساں

۷

عقل تے سیراں کردی پھردی ذوق نظر دے کاروں
ہر موجود تے ناموجود نوں لہے لیدی اے سریوں

چن سورج نوں چھڈ پرانہہ کر جلوہ منگ توں اُسدا
اس بُت خانے وچ ہر جلوہ میلا تھیا نگاہوں

۸

میں غلام اوہناں جی داراں دا جیہڑے عاشق ہوئے سچے
اوہناں دا نہیں تکیے تے مل بہندے پر جو نہیں دل کسے نوں دیندے

دل جیہڑے ہر رنگ دے جانو ہو کے بے رنگ رہندے
بُت خانے، مے کدے، مسیتاں اوہیو ای رونق لاندے

چن تاریاں توں ڈھیر اگانہ اوہ رکھدے ہین نگاہ
تاریاں دے جھم گلوں وچ اوہ آہلنا نہیں بناندے

مُحفل دے وچ بہہ کے دی اوہ دسدے محفلوں باہر
اپنے آپ وچ رہندے کَلّے سبھناں نال دسیندے

اہناں سچے عاشقاں نوں نہ بھیڑا جان کے تک
ایہہ نمانے اصلی پونجی ہین اس قافلے پلے

لیکھا لیکھ آزادی دا لکھ دتا بندیاں تائیں
شیخ تے باہمن انج پئے دسدے چاک توں اُجڑ کھسے

پھڑو پیالہ کہندے نیں پئی ایہہ ہے مے حلال
بھانویں حدیث اے کچی پر نیں راوی ثقہ تے کچے

۹

ابن چمن وچ پھلاں اُتے ڈلھا رنگ اے ہالی تیک
ویکھیں توں ہتھیار نہ سُٹیں جاری جنگ اے ہالی تیک

مغرب دے تہذیبی فتنے سینکڑاں ہور لکائے نیں
وچ افرنگ دے بال پئی جمدی ایہدی منگ اے ہالی تیک

اٹھ کھلو ہن، کنڈھے اُتے بیٹھا این آرام دے نال
مگر مچھاں دا دریا دُمھ بچ اوہ رنگ ڈھنگ اے ہالی تیک

گینتی لانجھے رکھن دا نہ سوچیں گھاٹا کھاویں گا
لعلان بھریا پتھر دل اک تیرے سنگ اے ہالی تیک

ٹھہر ذرا میں ساز وچوں کوئی ہور نواں سُر لبھناواں
خورے کنے راگ لکائی بیٹھا چنگ اے ہالی تیک

جدوں جنون نوں میرے تکیا جگ دے نقشہارے نیں
آکھیا تیرے جھل پنے لئی ایہہ جگ تنگ اے ہالی تیک

۱۰

کدی دلیل یا مٹھڑے بول تے تکیا کیتا جاندا اے
حق لئی پر تلوار تے نیزہ اُچا کیتا جاندا اے

گدڑی تھلے کدی کدی تے زرہ وی پانی پیندی اے
عاشقاں لئی تے ہور وی اس توں وادھا کیتا جاندا اے

جدوں جہان پرانا لگے ساڑ سواہ کر مٹی پاؤ
نویں جہان لئی اس مٹی نوں گارا کیتا جاندا اے

میری قوم تے پیار دی جھات دے بدلے دیندی جان لُٹا
تاں ای گھاٹے وچ رکھ کے لیہدا سودا کیتا جاندا اے

وا دا بُلا ککھاں نال جو کردا اے فیر کیہ ہویا
جے کر رُوہاں نال وی ایہو کارا کیتا جاندا اے

عشق، حیاتی دے بزارے وکدی ہوئی اے جنس کوئی
کدی تے ستا وکدا اے کدی مہنگا کیتا جاندا اے

میں تے حال دہائی پائی تاں خورے توں جاگ پویں
ہاہا کار بنا وی کم تے عشق دا کیتا جاندا اے

۱۱

انکھ انا دے مست پنے وچ ہڑ دا روپ وٹا لے یار
 لانجھے رہن دی مت نہ لے، وچ پڑ دے بھنگڑا پالے یار

باگھ پھرن دی سوچنا این تے باگ چ کیہ پیا کرناں این
 جا کدھرے وچ تُوں روہاں دے یا جنگل نیلے گاہ لے یار

چن سورج تے پھاہی سٹ کے دونواں نوں پگی توں نپ
 انبراں کولوں تارے کھوہ کے گلوں ہار بنا لے یار

من تا پئی انکھ انا دی مدھرا بوہت ای کوڑی اے
 اپنی جان دے روگاں دا ایہہ دارو جان بنا لے یار

۱۲

مُرُ فر تھل حجازی وچوں ویلے دا ہادی آیا اے
دور دراڈیوں قافلہ ٹُر کے اج اس وادی آیا اے

میں غلاماں دے متھے تے رعب شہانہ ویکھدا ہاں
چولا خاک ایاز دا پا محمود زُنّادی آیا اے

کعبے جئے بُت خانے دے وچ روندیاں عُمران لنگھیاں نیں
تاں جا کے، اس عشق سبھا وچ یار سوادی آیا اے

کائنات دی سوچ پرت تے نویاں لیکاں کھچ دا اے
درد منداں دے سینے دی کرلاٹ دا عادی آیا اے

چنگ پھڑ و مرے ہتھوں ہُن تے گل اے وٹوں باہر ہوئی
ساز رگاں چوں رت اِچ دُبا گیت مرادی آیا اے

۱۳

شاہاں دے اس شاہ دی جہات دی آس رکھاں
میں مُسلم ہاں، کوئی بُت نہ پاس رکھاں

میرے سینے وچ اے بے نیازا دل
مگتے نوں دے، بادشاہاں دے خواص رکھاں

انہروں جو کجھ ورحدے من دے پھٹلاں تے
میں تے گھاہ دے پیتاں وچ اوہ باس رکھاں

جویں ثریا چن سورج دا منگتا نہیں
میں وی حق دا چانن من نوں خاص رکھاں

بھل کے وی جے سورج میرا آہر کرے
اودھیاں کرناں نوں میں آس نراس رکھاں

مینوں روں جیہڑا چانن ملیا اے
اودھیاں لاٹاں نال میں جگ نوں راس رکھاں

جاندا ہاں میں کارے سارے شاہاں دے
تدے ای بنا میں یوسف، تپڑی واس رکھاں

۱۴

مست قلندر بن دما دم کریا کر
بادشاہاں نال بھڑ جا ”میں“ نوں پکا کر

مینوں چکھیا تینوں ہے جگ راس کہ نہیں
آکھیا نہیں، تاں کہندے ایہدا پڑا کر

مے خانے وچ تکیا کوئی وی چج دا نہیں
رستم یار بنا، گسنگیوں ادہلا کر

لالہ صحرائی پھل! نہ کلّیاں سڑ
میری اک نوں، داغ جگر دا اپنا کر

جگ دا سوز وی توں تے رت دی گرمی وی
نہیں من دا، تے جُٹہ چیر کے تکیا کر

عقل چراغ نوں بال کے رکھ سبھ راہواں وچ
عشق پیالہ پیندیاں سچن لبھیا کر

رت رنگا دل ٹوٹے ہو کرے اکھیاں چوں
مُندری وچ جڑوا لئیں، لعل اکٹھا کر

۱۵

ہُن تک ہوس تماشے کیجے سارے دنیا داری دے
کئے ہوو نہیں فتنے، اولے اس نیلی پھکاری دے؟

عقل دی کچی تانی، تن دیاں سار ای، ٹٹ دی رہندی اے
عشق تے پک یقین طرحاں ایں، عقل تے وہم اُساری دے

موہری بنیا ایں تے راہ دیاں اوکڑاں اپنی پک تے جھل
حیدری جے اکھواناں ای تے کم وی کر جراتی دے

اکھیاں میٹ کے آکھدا ایں پئی جگ تے سارا سفنہ ایں
اکھیاں کھول، پئی انج دے سفنہ جاگدی اکھ اتاری دے

کلّیاں بیٹھ جمانا محفل عشق دی مڈھ توں فطرت اے
اکو ذات پچھان، کہ بوہتے قابل نہیں دلداری دے

اکو وار بچ گپ کے اوہنوں پلے دے وچ بٹھ یتا
ہرنی دے دھن بھاگ کہ لگے ماہر ہتھ شکاری دے

باگ بگیلے پیا کھنڈاواں موتی اپنے گیتاں دے
مہنگی جنس وی سستی کرتی، مندے ویکھ پاری دے

۱۶

قابو وچ نہ رہن فرشتے جادوگر افلاک دے
پھسے کھلوتے ویکھ تماشے مٹھی بھر اس خاک دے

ایہہ نہ سوچ پئی عشق کرن دا ایہو اک طریقہ اے
پھلاں دے نیں، پائیاں لیڑیاں وچوں، موسم جھاک دے

شوق دی گل تے کلیاں بہہ کے دی تے کیتی جاسکدی اے
اکھراں دی کیہ لوڑ جے مطلب صاف نیں تیت پاک دے

تاریاں نوں نپ پئی توں فر ویکھ تماشہ کرناں دا
پھرن گیانی شکر، تے پرکٹ دے نہیں چالاک دے

اکو جھک وکھال کے آکھیا توں تے ویکھ ای سکدا نہیں
ہن ویکھن نوں ترس گیا اے آپ اوہ جلوے خاک دے

ایس بچے راگ سُرراں تے چھیڑ کے کیہڑا بیٹھا اے
کلیاں نمو جھانیاں ہونیاں، پھل مڑھکے بھج گئے جھاک دے

۱۷

عرباں دا جو رونق بھریا سی جگراتا کدھر اے
عجمی گیتاں وچ جو سی اک عشق دا کھاتہ کدھر اے

چولے پائے فقیراں وی گل کیہ کرنی اے چھڈو جی
پھلاں نال سی خشبوواں دا جو اک ناطہ، کدھر اے

ہر کوئی اتھے بھجیا پھردے اپنے محل اُسارن توں
محل بنا جو پھوک دوے اوہ عشق دا ماتا کدھر اے

اجڑاں دے اجڑ پئے لنگھدے رنگ برنگے لوکاں دے
جس دیدے نیں اگو دید وچ محرم جاتا، کدھر اے

چھل سمندر کھیڈ بنا لے رات دینیں بس کھیڈ دا رہو
چُچھ کسے توں کنڈھے دا نہ توں احاطہ کدھر اے

نپ رگاں انگور دیاں مے جان کے تازہ لہو پی لے
فیر نہ چکھیں رنداں دا ہے کیہ من بھاتا، کدھر اے

اپنی انگلی نال لہویٹ کے رکھ سے دی ڈوری نوں
دیر سویر نوں چھڈ، پلاں وچ وہیل سجاتا، کدھر اے

۱۸

وانگ صبا دے اٹھ ہُن توں چلن دا سکھ طریقہ ہور
پھلاں دے وی پلے تائیں کھچن دا سکھ طریقہ ہور
کلی دی دلڑی اندر جا پٹھن دا سکھ طریقہ ہور

نہ کوئی ذوق نہ جذبہ فیر وی کمبلی اتے پائی اے
تڑپ دے اوس مقام تائیں تے کیتی نہیں رسائی اے
شوق دی محفل اندر وی تڑپن دا سکھ طریقہ ہور

آوارہ تے کافر دل نوں فیر اک داری بنھ کے رکھ
کھول اکھاں تک اپنا آپ تے غیراں ولوں ٹوٹ لے اکھ
دیکھن دا سکھ ہور تے نہ دیکھن دا سکھ طریقہ ہور

دم کیہ اے؟ بس اک سنیہا توں سُنیا کہ نہیں سُنیا
تیری خاک چ عام اک جلوہ اے توں جیہڑا نہیں تلیا
دیکھن دا سکھ ہور تے نالے سُنن دا سکھ طریقہ ہور

اک شکرے دی ہے نہ جگرا باز دا ہے ساڈے پلے
مزے اڈاری دے نہیں لیندے اسیں تے ہاں چڑیاں ورگے
اٹھ نی چڑیے کجھ ہمت کر، اڈن دا سکھ طریقہ ہور

تخت جمشید تے دارا ایویں راہواں وچ نہیں رکھے نیں
ایہ پہاڑ نیں بھارے تے ایہہ لکھاں مول نہیں وکدے نیں
لہو دے دا دے ایہناں نوں کھٹن دا سکھ طریقہ ہور

توں رویا کرلایا، پر تقدیر اوہو رہی جیہڑی سی
بھ کے رکھن والی وی، زنجیر اوہو رہی جیہڑی سی
اُداس نراس نہ ہوتے روون دا سکھ طریقہ ہور

توں جل بچھیا ایں تے چنگ اک جگر دے داغ توں لے لے
آپ تڑپ تے اپنی لوہیٹ بچ پورے باغ نوں لے لے
شعلے واگنوں لکھاں دے وچ کھلن دا سکھ طریقہ ہور

پوتی غنچے! زگس اکھ طرحاں تُوں چوکس ہو کے اُٹھ کھلو
 من دا جھگا بوجھ نماں دے نال پیا گر دے اُٹھ کھلو
 پراں دی کراٹ تے بانگ دیاں واماں سُن کے اُٹھ کھلو
 یا فیر اگ بھرے لوکاں دے سُن ہنگامے اُٹھ کھلو
 اس نیندرا توں نیندرا توں نیندرا توں اُٹھ کھلو
 اس نیندرا توں اُٹھ کھلو

متھے اُتے آن سویر دے سورج نے ہے ٹکا لایا
 اپنی رت جگر دا بٹکا ایہدے کتیں جھمکا پایا
 صحرا، روہ، رڑے چوں ہُن قافلیاں اپنا ڈیرہ چایا
 دنیا تگن والیے اکھ! جاگ پڑ تے اُٹھ کھلو
 اس نیندر ما توں نیندر ما توں نیندر ما توں اُٹھ کھلو
 اس نیندر ما توں اُٹھ کھلو

مشرق سارا انج اے جہراں گھٹا دھوڑ اے راہ دا
 چپ دی ہونگر ڈک کھلوتا پتہ نہیں دیندا ساہ دا
 بھورا بھورا اس مٹی دا بٹھیا گنڈھ نگاہ دا
 عراق، سمرقند، ہند، ہمدانوں بلی مار کے اُٹھ کھلو
 اس نیندر ما توں نیندر ما توں نیندر ما توں اُٹھ کھلو
 اس نیندر ما توں اُٹھ کھلو

دریا تیرا کہیا دریا اے پیا سُتا وانگ تھلاں دے
 دریا تیرا کہیا دریا اے پیا سکوڑے وانگ پلاں دے
 دریا تیرا کہیا دریا مگر مجھ نہ شور چھلاں دے
 ایہدے سینیوں پھٹدی اتھری چھل بن کے اُٹھ کھلو
 اس نیندرما توں نیندرما توں نیندرما توں اُٹھ کھلو
 اس نیندرما توں اُٹھ کھلو

ایہ نکتہ، سبھ کھول وکھاندا جو اسرار نے اوہلے
 ملک اے تن مٹی دا جس وچ ہُن، دین دی روح پئی بولے
 اک دوچے وچ جان دوٹھاں دی جے اک کنبے دوجا ڈولے
 سانجھ مصلے، کمبلی، چک تلوار تے نیزے اُٹھ کھلو
 اس نیندرما توں نیندرما توں نیندرما توں اُٹھ کھلو
 اس نیندرما توں اُٹھ کھلو

تُوں امانت دار ازل دی عزت دا این تے راکھا تُوں
 دو جگ دے اُس مالک دا تے، ہیں ویں مان بھروسہ تُوں
 او مٹی دیا باویا! دھرت، اسمان تے ویلا تُوں
 مے یقین دی چکھ وہاں دے مندر چھڈ کے اُٹھ کھلو
 اس نیندرما توں نیندرما توں نیندرما توں اُٹھ کھلو
 اس نیندرما توں اُٹھ کھلو

آہ! ایہ افرنگ سوہرا، من کھچہار افرنگ
 آہ! ایناں مٹھڑا تے پرویز عیار افرنگ
 دنیا دج اجاڑے پاندا چنگیز قہار افرنگ
 جگ اُسار، پئی جیویں بنائے قبلے، کجے اُٹھ کھلو
 اس نیندرا توں نیندرا توں نیندرا توں اُٹھ کھلو
 اس نیندرا توں اُٹھ کھلو

۲۰

ایہہ جہان ایں مٹی دا تے مٹی دھوڑ اڑانا
میں نہیں جاندا، آندیاں جاندیاں ساہواں کدھر جانا

خورے میں غریب دی قبرے کنج دی رات آوے گی
چن تاریاں نہ اوتھے ہونا نہ تڑکے منہ دکھانا

دل منگتے دیاں تاہنگاں مکیاں نہ ایہہ ملن دیوے
بجلی دا لشکارا یا فر چنگیاڑا وا بھجانا

شوق نظر، خیال اچیرا تے فر ہوند سواد
کیہ کہویے پئی راہ وچ کبھڑی دھدل ڈنگ ٹپانا

جٹاں چر وی جیونا ایں انج جیویے پئی جد مریے
مارن والا، موت نوں آکھے، چھڈ دے مرن مرانا

۲۱

بیٹے کل تے اج بھلکے دی ہر شے تک دھیان دے نال
 اوپرا کھاتہ سمجھ نہ ویکھیں اپنا جان گیان دے نال

عشق! ویلے دی ڈاچی اُتے کس کجاوا بھین نہیں
 عاشقی! شام سویر دی گجھل وچ نہیں پھسن پھسان دے نال

ساڈے پیر نیں دسیا اے پئی دنیا بدن جوگی نہیں
 ایہدے مندے چنگے توں ہُن اکھیاں ٹوٹ، گمان دے نال

دنیا داری چھڈ کے لانجھے ہو جے بہنا چاہنا ایں
 سبھ توں پہلوں ناطہ توڑ لے اپنی ہوند، پچھان دے نال

آکھیا سی میں میرے دل وچ سو سو لات منات وڑے
 حکم ہو یا پئی بھن چھڈ سارے بسم اللہ رحمن دے نال

۲۲

اسماناں دا کھیڈ تماشہ نکدا پھرے خیال مرا
جھم تاریاں دی گودی وچ کدی چن دے مونڈھے بال مرا

ایہہ نہ سمجھیں، خاک گھروندا ای اے گل جہان
ہر ستارا میرا گھر اے ہر اک تارا مال مرا

اوہ چاہوے تے کیڑی نوں اسرار وکھائے سارے
کئی ہزاراں نکلتے اکھ توں اوہلے رکھدے جال مرا

دھرتی کنڈ تے چکی پھردی بھارے بوجھ پہاڑاں دے
ساڈی اک مٹھ مٹی نال ای، کہندی ”بُرا حال مرا“

لالے دے رت بھرے پیالے دے داغاں توں جانیاں میں
اوکھے ساہ لے لے کے روون والا ہے اجمال مرا

۲۳

کیہ اس گیت قیامت ڈھائی میرے تے، کوئی جانے نہ
محفل، تان پورے نوں دیکھے راگنی راگ پچھانے نہ

میرے بھانے، عشق اُچیری سوچ توں ڈھیر اُچیرا اے
میں ہمیش نہ پُرن ہوواں، چانن، چن بہانے نہ

چُپ کر نہ کرلاٹے پا درد وچھوڑے نال نبھا
عشق نہ جد تک ہو کے بھر لے من، کھچ ہون فسانے نہ

بن چنگیاڑا، راہ وچ آئے لکھاں نوں کر ساڑ سواہ
خاکیاں نوں تے چند حیاتی محلاں راہ ٹکانے نہ

توں جہاں شاہین اے چتاں پالتو چڑیاں نال نہ رہو
اُٹھ کے پھنگ کھلار، پئی بھلیں اپنے طور پرانے نہ

جندڑی دے اس رین بسیرے وچ شاعر اک جگنو ایں
کدی پراں وچ کو لشکاندے، کدی پراں نوں تانے نہ

غزل اندر اقبال نیں ”میں“ دی گل اے کھول سنائی جی
نواں نواں ایہہ کافر، وڑیا آپ کدی بُت خانے نہ

۲۴

جامِ جم دی نہیں نشانی ے مرے میخانے دی
عجم گھڑے وچ رت نچوڑی جگر نیں دل متانے دی

چھل سمندر وانگوں بھوندا پھر دا اے چند کھوجدا اے
آدم ہُن تک پھل نہیں سکلیا عیش اوہ عدم زمانے دی

وانگ خلیل اللہ دے آؤ جادو اس دا توڑیے جی
رب بنا ہر شے پئی جا پے بُت مینوں بُت خانے دی

جے کر توں ظہور کریں نہ کائنات دے سینے وچ
بڑا ستم اے اکھیاں تائیں چھڈنا کھیڈ کھڈانے دی

راہ بھٹک کے بوندلے پھرناں اپنی تھاں سرور دوے
خوش آں پئی ایہہ ٹیڈھیاں راہواں تھوہ نہ دین ٹھکانے دی

دنیا کھیڈ تماشہ کہہ کے چنگی بھل وچ پایا اے
چنگی بھل اے، گھڑی گھڑی نہیں لوڑ اے کرم کمانے دی

میں بھانویں بُت خانے وچ ای ہُن تک پلپا ودھیا واں
ہونٹھاں تے پر گل رہندی سی حرم نوں دل پرتانے دی

۲۵

میں ہاں پھل تھلاں دا مینوں باگے وچ نہ لاؤ
جنگل بیلے یا پہاڑی وا دے ہتھ پھڑاؤ

میں اپنی مکاری پاروں اپنا آپ اے بھلیا
چارہ کارو! مینوں میری اپنی تھلاں اڑاؤ

میرے سینے وچ جو اکھر لچیا سی، ہُن مٹیا
بڈھا ہاں تے فیر کیہ ہو یا پھڑ مدرسے پاؤ

چپ چپتا سز تے ہاں پر بولی بولداں ہور
جیہڑا ایہہ آواز پچھانے اوہدے کتیں پاؤ

میری رات نوں، سورج دے وچھڑن دا داغ بڑا
تسی تے اپنے منگویں چان دے فانوس ہٹاؤ

میں تے آپ غلاماں نوں گر بادشاہی دے دتے
بندہ پُر تقصیر ہاں پیشی شاہاں کول کراؤ

۲۶

گل نوبلی کی کیتی میں پر کسے دھیان نہیں دتا
جلوہ خون ہو یا پئی اکھ نیں اوہنوں مان نہیں دتا

پتھر ہو، میں شیشہ گری دے کارخانے چوں لنگھیا
ہائے او! پتھر نوں وی کسے کوزے تک جان نہیں دتا

توڑ پراہہ سٹ ساک پرانے، نوں بناون ٹر پئے
’لا‘ دی انج بھسوری پئی ’’الا‘‘ پڑھان نہیں دتا

واہ وا اوس ندی تے تائیں ’’میں میں‘‘ کردی سک گئی
پر دریا نوں اپنے تئیں ہتھ وی لان نہیں دتا

کسے کلیم توں سکھ سبق کیوں افرنگ دے دانیاں وچوں
ست سمندر چیرن والیاں نوں طور تے جان نہیں دتا

عشق نین ترفن دے سب طور تے میرے دل توں سکھتے نیں
پر کسے پروانے تائیں اوس جلاں نہیں دتا

۲۷

عاشق اوہ نہیں جیہڑا ہر دم روند، کیرنے پاندا اے
سچا عاشق تے دونوں جگ تلی دے دھر لیاندا اے

عاشق اوہ، جو اپنی دنیا اپنی ڈھب اُساردا اے
جگ نال اوہدی نہیں بن دی جگ راہ وچ خار بچھاندا اے

جیوندا جاگدا دل نہیں دتا اُس افرنگی دایاں نوں
اوہناں نوں بس سارے منظر اکھیاں تائیں دکھاندا اے

عشق پتاتے عقل دی سپ بن، سوچاں دے ڈنگ ماردی اے
حالاں اوہ، ایہہ سونے دا پیالہ لعلوں نال بھراندا اے

میری تلچھٹ لے لو کیوں جے ہُن تہاڈے مے خانے وچ
اوہ شراب نہیں بن دی، جہدا اک گھٹ، جن چڑھاندا اے

۲۹

رب دے کولوں اسیں گواچے ہُن پیا ساہنوں لیتھے
ساڈی چاہت وچ رہوے تے ساڈیاں تاہنگاں رکھے

کدی تریل دے ہنجو، پھل تے لکھ سنیہا گھلے
کدی پکھیرواں دے سینے وچ گُراٹاں بن ہونگے

نرگس پھل دی اکھ بن کے ساڈا سوہناپا تے
ایڈا اُج کرشمہ کارا اکھیاں راہیں بولے

آپے ہُن وچھوڑے ساڈے وچ اوہ بھردا اے ہاداں
اندر باہر تے اُتے تھلے پھردا اے چار چوہیرے

۳۰

خالص لعل بناوے رتِ مزدور دے نال ایہ مالک صاحب
زمینداراں دے ظلم ہتھوں نیں دہقانان دے کھیت خراب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

مومناں تائیں، مفتی ملّاں، تسی دے پھندے وچ پھاتا
سدھے سادھے کافراں وچ، نہیں باہمن دے جینو دی تاب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

ڈاڈے حاکم کھیڈن جوا، موہرے چلن دھوکے نال
لوکائی دی جان کڈھیندے پر لوکائی ویکھے خواب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

آپوں واعظ وچ مسیتے، پتر گھلے وچ مدرسے
ایہ ایانا وچ بڑھاپے اوہ بڑھڑ تھیّا وچ شباب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

بچو! مسلمانوں، دواں دُہائی علم تے فن دے فتنے کولوں
جگ وچ ملے شیطان سکھالا تے نہ لہھے رب شتاب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

تک ذرا باطل دی شوخی، حق دی گھات چ بیٹھی اے
رات نوں سورج تے دھاڑے لئی اُٹھی چام چڑک بے تاب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

وچ کلیسا، ابنِ مریم، نوں سُولی دتا تگ
سوہنے نبی مہاجر ہوئے، کعبیوں لے کے پاک کتاب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

ویلے دے پیمانے وچ، میں اج وی ایہو ڈٹھا اے
ایسا زہر کہ جس دے ڈرتوں سپ وی کھاندے تیچ و تاب
انقلاب انقلاب اے انقلاب

کدی تے اوہ کمزوراں نوں چپتے دی طاقت دیندا اے
خورے کدی فنوس، بلب چوں نکلے باہر شعلے دی چھاپ
انقلاب انقلاب اے انقلاب

۳۱

جاننے آں پئی اک دن اوہنے پردہ لاه نکلنا ایں
ایہ نہ سمجھیں، فیر کلپ کے ساڈا ساہ نکلنا ایں

مٹی وچوں جان کڈھن لئی اکو ٹھوکر کافی اے
ساز وچوں گرلاٹ بنا کیہ گیت چوں، آہ، نکلنا ایں

اڈھی راتی ہنجو کیر کے سگئی بھونیں نوں وڈر دے
تاں سویر نوں سورج دیاں کرناں پھاہ نکلنا ایں

توں کیہ ایں؟ اک بھورا! کدھرے مٹ نہ جائیں ڈرنا واں
اپنا من پہاڑ بنا جے سورج ڈاہ نکلنا ایں

مٹی چھڈ، تے اپنے آپ نوں مٹی دا پتلا نہ جان
جیکر اپنا سینہ چیریں، اندروں ماہ نکلنا ایں

جے کدی اوہ حرم دا بوہا تیرے تے بند کر دیوے
درزل اُتے سر ماریں، وچوں لعل ای ٹھاہ نکلنا ایں

۳۲

ہسڈیاں کھیڈدیاں چنگا بھیڑا ویلا ڈنگ ٹپا
باگ ہووے یا پنجرہ، پھندہ، آہلنا، توں لنگھ جا

نیا میں پردیسی ایں توں راہ دا جانو نہیں
فیر وی بجن بیلیاں وگر یار دے بوہے آ

اپنے ساہواں نال ای جگ وچ اک بھچال لیا
ویلے وانگ اس گھنڈ سراں تے اپنی چھاپ وی لا

جے کدھرے جبریل تے حوراں واگ پھڑائی منگن
من مراد کر پوری، دوواں نوں دلبر یار بنا

۳۳

جندڑی کیہ اے؟ سٹی وچ پانی نوں لعل بنانا
 اگ چ اگ وی ہونا پر فیر تن من دھن بچانا

عشق اے چڑھ اسماناں تے افلاک تے جھنڈے لانا
 چن دا سکھ، پھڑ خلا توں اپنے بوچے پانا

شاہی کیہ اے؟ دین تے دنیا دونواں توں ہتھ دھونا
 اکو داء وچ دنیا جت کے عقبی جگ ہر جانا

فلسفہ اتے حکمت چٹاں کھیڈ اے ہمت والیاں دی
 پھڑ تلوار خیالاں والی، دونویں جگ تے چھانا

جی داراں دا مذہب کچی نیندرے ویکھیا سُفنا نہیں
 ایتھوں ای اک لپ مٹی لے کے نواں جہان بنانا

۳۴

میں تے آپ اسمانوں اگے اپنی راہ بنائی
تڑکے ویلے آن خیالاں دنیا نویں سجائی

باگے دے وچ پا بیٹھا ایں ہکریا آہلنا، ڈر اے
پر گتر کے لے نہ جائے تڑکے دی پُروائی

راہ دا گھٹا مٹی بن کے پندھ کدی نہیں مکیا
چھاہ ویلے دی واء نال ٹریاں منزل نیڑے آئی

تاریاں دا جھم چھنڈ، تے نیلی چھتری ہتھ وچ پھڑ لے
تاں جے منزل لاگے ہو کے دیوے ہتھ پھڑائی

بے پروا دی نور تجلی توں جے ایہہ دکھ ہووے
میرے بھانے ٹور پہاڑ دا مل ککھ نہیں بھائی

محفل دے آداب اُنھاں دے اکھ نگہ تک لُوسدے نیں
ہور کسے دا کیہ دساں میں تے آپ اے جان گنوائی

میرے مگروں شعر سمجھ کے پڑھن والے ایہ آکھن گے
ذات پچھاتے اک بندے نیں دنیا اے چکرائی

۳۵

ہن سیوا جنت نہیں لینی میں عاصی آنکھ انا دا ہاں
تقصیر مری ابلسی نہیں غم کھاندا تے شرماندا ہاں

ایہ فیض اے عشق دی مستی دا میں اوتھے جا ہتھ پایا اے
جگ چانن ونددے سورج دی میں اکھ وچ ڈورے پاندا ہاں

میں ازل سویر دیاں کرناں توں من موج، بھنور نقشائے نیں
جے سچ سمندر نہ مئے طوفان توں کم کراندا ہاں

سو وار پہلاں دی اس جگ نوں میں اگ اُتے نچوایا اے
میں عشق جوار تے بھاٹے نال سبھ چین سکون جلاندا ہاں

پھڑ مالا، بُٹاں دے اگے میں رج دھمالاں پائیاں نیں
تاں کافر کہوا کے مُلاں توں میں اوس نوں رب لبھاندا ہاں

کیہ کہنا ایناں لوکاں دا کدی یار بن کدی غیر ہوندے
کیہ جانن کنج تھلاں دے وچ بن صید، صیاد پتاندا ہاں

دل سوز توں جسدا خالی اے کچھ کھٹدا نہیں کسے صحبت چوں
کر دھندا تانبا کول مرے تک فیر میں کیہ بناندا ہاں

۳۶

ایہ دنیا انھی دنیا اے دل شیشے وٹوں غافل اے
جے دکھن والی اکھ ہووے تے اوہ رہندی بس دل ول اے

کالی رات تے ولویں راہ وچ راہی بے یقیناً ایں
انج دے قافلے دے راہی لئی مُشکل جیہی مشکل اے؟

عاشق تے بلار نشے وچ، ہوئے رقیب وی مستی وچ
فیر کجاویوں باہر سُئی جاندی معشوق دی ہر گل اے

کدی پکا مومن بن دا اے کدی کافر بن کے شک کرے
کیہ توڑ کراں مسلمانوں میرا دل تے جھلا پاگل اے

کدی کدی طوفان وی کشتی دے ملاح بن جانے نیں
میری بیڑی کنڈھے لاون والی وی دریا دی اک چھل اے

میں نہیں جاندا من دریا نوں کہینے ایہہ اکھ دتی اے
موتی سینے وچ رکھ کے تے ٹھیکرے سٹ دا کنڈھے ول اے

ماڑی قسمت! میری دل دے سوز نے کم دکھایا نہیں
انج گدا اے اکسیر ملی میں جس بھوں تے اوہ اک تھل اے

تیرے دل وچ ہے جے کوئی نواں جہان تے باہر لیا
دیکھ افرنگی دی حالت جویں تڑنڈا بسل اے

۳۷

استھے یار سجن کوئی جاندا نہیں اس رنگ ڈھنگ دل نوازی دا
توں اپنے آپ وچ گم ہو کے بن راکھا عشق دی بازی دا

اوہ کارا سارے کاریاں دا، منگاں منہ دکھالی تے دکھ دیوے
میری اکھیوں اوہلے رکھ دا اے ہر گمراہ کار سازی دا

ڈونگی گل دے نازک معنیاں دی، رمز ایاز پچھاندا اے
کیوں مہر غزنوی دے نال ودھے کجھ ہو وی درد ایازی دا

اک ککھ دے مل ملے تاں وی، اوہ علم تے ناں دانائی لواں
جہدے پاروں ڈھال، تلوار ولوں ہٹے دھیان اے مرد غازی دا

ایہہ مال ملے جس مل تینوں لے لوں ایہہ سودا نفع دا اے
منگ زور توں بازوئے حیدر دا، چھڈ کھہڑا منطق رازی دا

جے رت دا تیکا ہے پلے، اک مٹھ پداں دی رکھنا ایں
آ میرے کول، سکھا دیواں تینوں ڈھنگ میں فیر شہبازی دا

اس فن نوں ساہ دا کم جانیں ایہہ گل تے ہے نادان دی گل
رکھ سینے کاٹ تلوار والی جے شوق اے لے نوازی دا

۳۸

ایہ علم جیہڑا تُوں سِکھنا ایں ایہ چاہندا کوئی نگاہ ناہیں
تھک ہارا کسے راہ دا ہے آوارہ ایہ وچ کسے راہ ناہیں

ایہ آدم اپنے من وچوں رنگ لے کے جگ نقشاندا ہے
ایہ سب سواد اک آہ دا ہے، کجھ نہیں تے سچی آہ ناہیں

اک عشق وچ پوری رات پھرے آوارہ ہو کے راہواں وچ
اوہ داغ جو سینہ ساڑ دا اے اوہنوں سہن جوگا ایہ ماہ ناہیں

اوہدے سوبل ملوک چے مکھڑے توں میں اپنی اکھ ہٹاندا نہیں
انجان پنے دی مستی وچ اوس تکیا اک نگاہ ناہیں

اقبال قبا دی پاندا اے کارے جگ دے وی نمٹاندا اے
کوئی لازمی وچ فقیری دے پانا گدڑی تے کلاہ ناہیں

۳۹

سرگی اکھ دے سورج جیہی نگاہ اک پیدا کیتی جا سکدی اے
خاک سواہ چوں جلوہ گاہ اک پیدا کیتی جا سکدی اے

ہیرے وانگ ترکھا کر تُوں سوئی دی نوک توں ودھ نگاہ
تاں شیشے دے دل چوں راہ اک پیدا کیتی جا سکدی اے

باغ نیچے پنچھیاں دے کرلاٹے تے پابندی اے
وانگ کلی دے کھڑ کے آہ اک پیدا کیتی جا سکدی اے

دو جگ رل کے نہیں ڈک سکدے سبھ جلوے نور تجلی دے
جھل سکے جے اکھ، نگاہ اک پیدا کیتی جا سکدی اے

بوٹ طرحاں کیوں آہلنے لبھیں، اُٹھ کھنڈ جھاڑ، اڈاری مار
چن سورج نوں پھڑن لئی، آہ اک پیدا کیتی جا سکدی اے

۴۰

غیراں دی سنگت وچ بہہ کے مدھرا پیتی مُڑ مُڑ کے
مگلوں لو پیمانے وچ توں روشن کر لئی مُڑ مُڑ کے

جے مشرق دے ساقی ہتھوں دو جام گلابی پی لیدوں
تاں فر تیری خاک چوں اٹھدے ہاڑے مستی مُڑ مُڑ کے

دل جھڑا وی تاہنگ، تڑپ، کلپن دا جانو ہو جاوے
وانگ پنگے اوہدی جان وی لاٹ تے وجدی مُڑ مُڑ کے

سرگی ویلے ہنجو کیر کے چندڑی ہریاں بھریا کر
بھوئیں تیری برباد رہوے گی جے نہ سپنچی مُڑ مُڑ کے

جام گھماتے افرنگی دے کاریاں دی توں گل نہ کر
کئی ہزاراں اجڑ لنگھے ایس سراں دی مُڑ مُڑ کے

۴۱

لبھ لبھا وچ عشق پیا تے آدم دے ہتھ آیا
مٹی پانی دے اوہلے وچ اوہدا جلوہ پایا

ایہدوں تے سورج، چن تے تارے وارے جا سکدے نیں
اک مُٹھ مٹی جیہدے وچ اے رب نے دل دھڑکایا

۴۲

دیکھو شرق دے وسیکاں کیہ تازہ نقش بنایا اے
چھڈ طواف تُوں اس بُت دے جیہڑا اوہناں توڑ ونبایا اے

واہ وا جلوہ اے پئی آپوں دل دیکھن دی لذت لئی
راہ دی دُھوڑ چوں وانگ شرارے اُچھل اُچھل کے آیا اے

کُتھے ہے پڑا تورانیاں شہر اُجاڑن والیاں دا
جنھاں اپنا سینہ چھلتر ساہواں نال زخمایا اے

تُوں دی اپنی آنکھ جگا، پئی آپ طریقت والیاں نیں
سارے جگ توں کٹ کے اپنے آپ نوں گاہنڈا لایا اے

موئے دلاں لئی گل جہان ای بس اک بندی خانہ ایں
دو ای پیالے چاڑھ کے جہناں جگ توں مُونہہ دٹایا اے

اوہ جی دار سواراں دا میں ہتھ بنھ آپ غلام تھیا
نیزے نال ای تارا لاه کے جہناں بوچے پایا اے

سجدے ہوو گزارن دی ہُن کتھوں دبہل فرشتیاں نوں
ہُن تک اوہناں خاکیاں نوں ای تک تک ڈنگ ٹپایا اے

۴۳

عشق تے مینوں ناز اے ایہوں غم نہیں ہستی مٹنے دا
ایہدے اُتے ذرا اثر نہیں کفر دے طعنے مہنے دا

عشق اساں نوں حکم دوسے تے جان پیاری واریے جی
عشق ای سبھ کجھ من رتا فر کیہ فیدہ جان دے صرفے دا

سومناں جے تیکے تاں فر کافری ہور پکیندی اے
بُت خانہ تے آپ چجاری ہے محمود دے جذبے دا

مسجد، مندر، کنشت، سگوں فر گر جاتے مے خانہ
سو تھاواں تے دل لایا پر دل نہیں کدھرے لگنے دا

اک پہاڑی ندی کولوں میں گیت الاپنے سکھے
باگے وچوں تے نہیں لبھیا ہاڑا درد گھنے دا

میرے کول تُوں آنڈیاں ہوئیاں ہاواں، دُھندا دل لیا
تیرے وچ گھڑس نہیں چچا ہے داؤدی نغے دا

میرے عیب نہ لبھ تُوں میرے جام نال جام ملا
روگی جان نہ ہوئے، سواد نہیں فر کوڑی گھٹ بھرنے دا

۴۴

ساقی، دل اُتاوے تے ہُن خالص ے پیا سٹے
 کیمیا گر اے تاں اکسیر نوں پارے تے پیا سٹے

کیہ جاناں میرے سینے وچ ایہ نور اے یا فر نار کوئی
 ایہ جاناں پئی ایہدا چائن، جن پرے پیا سٹے

میرے دل تے چپ چپیتی فطرت کھ پئی کردی اے
 ساز تے اپنی واج سُنن لئی ناخنے اُتے پیا سٹے

غم نہ کر جے بیلے دے وچ پانی گھٹ پیا دسدا اے
 راتی اکھ چوں وگلے چشمنے دل دریا اُتے پیا سٹے

میرا شیرہ پیون والیا میرے ڈنگ دا رنج نہ کر
 کنڈا چھ کے، نیندر، اکھیاں چوں کڈھ کے پیا سٹے

۴۵

خاکیاں دا من چان، نور فرشتیاں توں ودھ ہونا ایں
ساڈے لیکھ ستاریوں، دھرتی، امبراں توں ودھ ہونا ایں

میری سوچ دے پالنہار تے ایہ طوفان تے جھکڑ نیں
ایہدی تے رفتار فلک دے چکراں توں ودھ ہونا ایں

اپنے اندر جھاک حقیقت آدم دی نہ میتھوں پچھ
اکھ دا کنڈا دل وچ کھب کے دھڑکنناں توں ودھ ہونا ایں

کدی کدار دی ایویں تھیلی، سچی گل بن جاندی اے
خورے رب نوں کیہدیاں تھیلیاں، سچیاں توں ودھ ہونا ایں

۴۶

شرع دے طور طریقیاں چوں میں اکو نکتہ لہیا
عشق دا منکر کافر ہندے رب وی ایہو دسیا

خاکی فطرت آدم دا اوہ رتبہ لین پچھان
ایہ توفیق دے کجے دے راہیاں نوں ربا سچیا

رستہ نہیں جے پچھدا، میں ہمراہی لہدا پھرنا واں
ساجھی لہجہ کے فیر سفر تے جانا ہے کسے دسیا

توں افرنگی چارہ گردی رنگ بازی تے ویکھ
رتا رنگ شراب دا، جام عقیقی توں ودھ کر چھڈیا

بدید پئے توں چنگا اے اکھ بے دید کدی رہ جائے
اوہ دانش، کیہ کرنی جہنوں دل نہیں سچا منیا

فلسفیاں دے گنجھل کھولدی، عقل سواد اے دیندی
پک یقین پر سادا دل دا ڈھیر اگانہہ اے ودھیا

فلسفہ اتے کلام، میں دونوں دل تختی توں دھوتے
کھوج دے نشتر نال میں بندھن دل دا کھول اے چھڈیا

شاہ دوارے وٹے تے میں کنڈ کر کے آں بیٹھا
بے توفیقے رب نوں پوجدا کافر نہیں بن سکیا

۴۷

چھڈ چھڈا کے ہر شے چتاں دل دلدار ای منگ
رب توں آنکھ ای منگ، آنکھ توں آنکھی یار ای منگ

اک ادا دے چوبھے نال ای گل تے مک نہیں جاندی
دل، نگہ، عقل لئی، دکھ دکھ، مکھ سرکار ای منگ

جگ دی عشق صراحی بے کر اٹو ڈیک چ پینی این
جام نہیں، جشیدی ہتھ دا چیکار ای منگ

کنڈیاں بھریا رستہ اے تے راہی ننگے پیریں
کر سوہنے نوں راضی، کردے بیڑا پار ای منگ

جدوں فقیر فقر چ ڈب کے ات کمال نوں پہنچے
اوس شاہی کیہ کرنی، لیندے اوہ دربار ای منگ

پندھ حیاتی کس تھاں مئے راہ کدھر لے جاوے
جو بیٹی سو بیٹی انت اچ خیر، قرار ای منگ

دنیا داری وچ گھب کے بے دل تے چوٹ پوے
جام مرا چھڈ ہتھوں، رب توں سچا پیار ای منگ

۴۸

جگ ویہندا ایں! اپنے آپ نوں ویہندا نہیں
 کد تک جھلا بن کے کھنچ نوں چھڈنا نہیں

نور قدیمی رات نوں روشن کردا اے
 کدھرے، ہتھ کلیسی، چن تے بنیا نہیں؟

توں اسماناں دے چکراں توں باہر آ
 جو وی چنگا مندا ایں، توں، بھیڑا نہیں

دم حیاتی موت دے گل دا پھندہ اے
 موت شکار اے تیرا، توں تے موت دا نہیں

رب نے بخشی جان کدی نہیں واپس منگی
 بے یقینی ماردی، بندہ مردا نہیں

مونہہ سر نک بنان دی جاچ توں میتھوں سکھ
 نہیں تے مڑ کے جمن دا کوئی فیدہ نہیں

۴۹

کوئی کلپ نہیں حادثے، کالیاں راتاں دی
تارے پرتن بن سویر شبراتاں دی

اپنی شکل گواچی، پھس گئے جال دے وچ
رب روئے گل پے گئی، عشق دیاں باتاں دی

دل دیاں ہاواں جگر پیاں ہُن لوسدیاں نیں
بگھاں نوں دس پا نہ من سوغاتاں دی

ساتی کولوں منگ، مے خانے لہصنی نہیں
ملاں کول رُشنائی نور دواتاں دی

دل نوں چین نہیں ملدا ہے دلدار پناں
کرے تلاوت یا دئے بانگ صلاتاں دی

۵۰

کون ایں تُوں تے کتھوں دا ہیں؟ تیرا اے اسمان؟
لکھ ہزاراں تارے راہ وچ اکھیاں پئے وچھان

کیہ دساں؟ توں کیہ کیتا اے، کیہ ہُن بنیا بیٹھوں
محمود دی وکھ ایازی پاروں جگر اے لہولہان

توں نہیں اوہ جہدے پیریں وچھیا تارے جٹھم مصلے
توں صوفی، شاعر دی مدھ توں کر لئی وکھ پچھان

تیری سوچ اُدھاری لے افرنگ نیں گنجھل کھولے
تیری مستی دُونی کرن لئی، تینوں ہور بیان

میں حیران آں عمل ترازو لاون دی گل کرنے
جیہڑی قیامت ٹٹی کھلی اے اوس توں ہیں انجان

اوہ خوش بخت نصیباں والا جسدے سینے کعبہ
اکھ جھپکدیاں ہو گیا اوہدے لیکھے دا بھگتیاں

نہیں اِتار اے مکتب دا نہ مے خانے دا مینوں
گھسی گھسائی بھونیں کردی اے سجدیاں دا اتمان

۵۱

شوق دے شہر دی مٹی وی تے درد اثنائی ہوندی اے
ذرے ذرے وچ نیکاں دی جان سمائی ہوندی اے

دارو گیر دی مے بالاں دے ہتھوں لے کے کیہ پینی
اک نگہ وچ جام صراحی دی بھروائی ہوندی اے

جھل پئے دے جوش نوں سرت سمھالا دے جائیں تاں گل اے
پاٹے لیڑے پان والے دی جگ ہنسائی ہوندی اے

۵۲

ے پرانی، دلبر سوہناں شے ای نہیں
من اکھیاں نوں جنت حوراں شے ای نہیں

اتھے کوئی نہیں پکّیاں، سبھ نے ڈھے جانے
بھوں، پہاڑ، سمندر، واواں شے ای نہیں

مغرب دی دانائی مشرق دے گنجھل پیچ
بٹاں دا بُت خانے گھمناں شے ای نہیں

اپنا آپ سیہان اُجاڑ نہ ڈر کے لگھ
توں رہنا بس، باقی چیزاں شے ای نہیں

پکاں نال جو پدھر کردا پھرناں واں
منزل، قافلے تے ایہہ راہواں شے ای نہیں

۵۳

مست قلندر پانی مٹی تابع کردے رہندے
شاہاں کولوں باج وصولن گدڑی پائی رکھدے

محفل اندر نال کمنداں چن سورج نون ولدے
کلتیاں ہون تے جھولی وچ زمان، مکان نیں ہوندے

خوشی اکھ وچ، سر توں پیراں تک ریشم ای ریشم
پڑ بچھے تے حق دی خاطر تن من دھن نے بھلدے

نواں نظام، اوہ دو رنگے اسمان نون دیون بخش
بودے تاریاں دا جنازہ موٹھے چکی پھردے

ویلے شاہ نے، بھلکے دے جد مکھ توں گھنڈ سرکایا
بجن کل دی پیتی ہوئی دی مستی وچ مستیدے

گھل کے نہیں ساں کہہ سکدے جو گل، لبان تے آئی
میں حیران آں شہر دے مفتی چپ نیں، کچھ نہیں کہندے

۵۴

دو دتی تلوار سی میں، اسان نے نتلیاں کیتا
سان تے لا کے فیر زمانے اُتے سونت اے چھڈیا

میں جہان خیالاں دا ساں، ازلی فطرت مینوں
بُلبل تے پھلاں دے جگ وچ بھن تروڑ اے سٹیا

جیہوی اتھری مدھرا نال میں تیرا پیالہ بھریا
میرا جام صراحی اہس شراب نیں ہے پگھلایا

سینے دے وچ میں ساہ گھٹ بیٹھاں حرم دے پنچھی والی
تاں میری توں واج دی گرمی پاروں آن پچھاتا

گھنڈ پرانے بابیاں دی سوچاں دی بیڑی دُبی
بچ رہوے گا، جیہڑا میرے بیڑے دے وچ بیٹھا

۵۵

من چنگیاڑے نال میں ذرے دے تن نوں گرماندا ہاں
گرمی، سیک چُچا کے فر میں اڈنے لئی پر لاندہا ہاں

میری واج دے سوز دے نال تے پتھر پانی ہوندا اے
وانگ تریل میں اوہ پھلاں دے کتاں وچ ٹکاندا ہاں

میں اک خاص مقام تے بہ کے مٹھوے گیت الاپے نیں
سچ سویر بن دی، رات دے من وچ، تاہنگ جگاندا ہاں

فیر گواچے یوسف دے مکھوے توں گھنڈ چک کے میں
ماڑیاں نوں وی بولی وچ پٹھن دا ذوق دواندا ہاں

تاب ازماندے عشق نیں آپوں باہری ہندی مٹی نوں
دے بھجے نین، تے میں پیا دید سواد چکھاندا ہاں

۵۷

لالے دے پھل وانگ تہاڈے باگیں بن چراگ مرے
عجمی جوانو! تہاڈی، اپنی سونہ چا آکھاں، بھاگ مرے

میں تے چند نمائی دا ایہ سوچ سمندر تریا اے
تہاڈے من دی بھیل وچوں تاں ہتھ آئی آگ مرے

چن سورج کیہ، میریاں نظراں، تاریاں دا جھم چیر گنیاں
تاہڈا کفرستان بنایا تاں کعبہ، دھن بھاگ مرے

ایہناں دی چُچھ تیز کرن لئی میں گچی توں پیدا ہاں
تہاڈے من وچ بھدیاں چنگاں جا پدیاں مینوں کاگ مرے

میری رائگی سوچ نے شرق دے خالی ہتھ نوں نذر کیتے
تہاڈے لعل بدخشانی دے ٹوٹے سنگ سبھاگ مرے

بندی خانے دی موری نال اکھ لا کے میں تکیا اے
سبھ زنجیراں توڑ غلام دی، بن جاون گے باگھ، مرے

اوہ مٹی دے باویو! میرے لاگے آ کے سیک لوو
تہاڈے وڈکیاں دی آگ پاروں سینے بلدے داگ مرے

۵۶

انکھ دوارے میل کھڑا، ایہ دس اے، نارسائیاں دی
توں درداں دا جانو تینوں لوڑ نہیں اشنائیاں دی

کد تک جا جا شاہاں دی چوکھٹ تے متھا رگڑیں گا
اپنے رب توں ناز ادا سکھ سونہیا، کبریائیاں دی

پیار محبت کھیڈ جے پگ دی، جواں مردی دے نال
ککھ وی مل نہ پیندا، قدر نہ رہندی دلبرائیاں دی

اودے دوارے انج دا دکھاں بھریا گیت اک گایا میں
درد وچھوڑے دی لذت وچ رل گئی چڑجدائیاں دی

لیون والا انتھا ویکھ کے مان کراں اپنے تے
عشق کٹاپا چڑھیا، گھٹ مانگ ہتھوں ان ہنڈیائیاں دی

چلو دھالاں پائیے نالے رج کے دارو چاڑھیے
عاشقاں لئی حلال اے کڈھنی جان پارسائیاں دی

مسلماناں نوں چھڈ توں سونہیا مسلمانی وچ آ
مسلماناں تے لت پالئی اے کافر کارروائیاں دی

۵۸

ساہ تے میرا سدا بہاری واواں وانگ بنایا
گھاہ نوں، میرے ہنجواں نال اے چنبا کر مہکایا

پھل صحرائی لالے دا میری خالص رت پی پھٹیا
رقی لال شراب دا جہراں پیالہ بھرا بھرایا

میں اڈارو انجدا ہاں پئی اُچے انبراں اُتے
نوریاں کئی ہزار وراں مینوں پھرنے لئی پھندا لایا

مٹی دے اس باوے دی وڈیائی کیہ میں دساں
ایہہ دھرتی نوں انج سجائے جوں رب اسمان سجایا

میں تے اپنا دیوا اس لئی بالیا کہ ہتھ موسیٰ دا
بھلے زمانیاں نے صدیاں دی بنگل وچ لکایا

سجدے پے جا، اتے سہارا شاہاں توں نہ منگ
ساڈے وڈ وڈیریاں، اوکھا ویلا انج لنگھایا

۵۹

چھڈ عقل، کچھ تگدی نہیں گل ہور دی ہور بنا آوے
اس دید سواد تے چکھیا نہیں سگوں دسدی گل لگا آوے

شاعر اتے حکیم، فقیہہ میں گلاں سبھ دیاں سُنیاں نیں
بہت اُچیرے رُکھ، جنھاں تے پھل نہ کوئی پتہ آوے

بُت خانے دا وڈا چُجاری جلوے تے مان کریندا اے
کالیاں راتاں وٹدا پھردا، نہیں چاہندا نور سویرا آوے

ساڈا رب دے نال گلہ، ساڈے ہوٹھاں اُتے آندا نہیں
جو ساڈے دل دی پونجی لے، یوسف وٹوں ٹر خا آوے

بُت خانے یا حرم چ مینوں انج دا ساقی ملیا نہیں
جو چنگاں جھولی پان دی تھاں، چنگیاڑا ہتھ پھڑا آوے

۶۰

خورے ایسے اُجاڑے چوں کوئی قافلہ پیا لنگھدا اے
 ورہیاں مگروں ساربانوں دا گیت سنائی دتا اے

فرعون دے بندی خانے چوں اک یوسف باہر لیاون لئی
 سارا مال متاع وی لگ جائے، تاں وی، لانا بن دا اے

۶۱

واہ ندانا! افرنگی توں غم خواری دی آس اے لائی؟
دس، پنچے پھاتے پنچھی لئی کدی شکرے دید وکھائی؟

پیو دے ورٹے وچوں تینوں، لعل ملے، تے شرم کریں
اپنے ہتھیں پتھر کٹ کے، لعل کڈھن جہی خوشی نہ کائی

جگ دے رہنے نہ رہنے دی گل کیہ مینوں دسدے او
ہُن تک ایہو سنیا، جانا، کسے کھیڈ سمجھ نہ آئی

مے خانے وچ پئی صراحی پڑتالی توں کنہدی اے
پر اک جام اے عاشق دا، جنوں وکھ کے پتھر کنیا ای

توں اکھ نوں اولہا آکھیں، کہہ لے پر اک گل دسناواں
اولے دا گھنڈ چک نہ بیٹھیں، ہے اکھیاں جھولی، نگ پائی

گھنڈ پرانی ٹہنی دی جس چھاویں تُوں پر کڈھے ہن
پت جھڑاں وچ اوتھوں، آہلنا چک کے، نسا ہے نکلیائی

آکھ غزل کوئی انج دی فطرت اپنے سازاں تے گاوے
اوہ کیہ شاعر؟ جہنے ایہدے سُر وچ سُر ملائی

۶۲

شرقی، غربی چھڈ توں انج دے جادو ٹونے وچ نہ پئو
اس نویں پرانے رنگ دا مل نہیں پیندا بھائی اک جو

جکھڑاں دے رستے وچ ڈگے لکھ دا لکھ وی نہیں رہندا
بھانویں اوہ سکندر ہووے دارا، کیتبا، خسرو

جنڈی دی اس محفل دی راکھی وی جند نمائی ایں
قالے نال او ٹردیا راہیا! سبھ نال رہ کے، وکھرا رہو

تینوں تے اس سورج کولوں ڈھیراں ودھ چکایا اے
تاں جے ڈرے ڈرے دے وچ جاوے جند حیاتی کو

توں ابلیس دے اگے جیہڑا مان دا موتی ہاریا اے
جے جبرئیل دے کول توں رکھدوں ہوندا نہ فر کوئی دھرو

ساڈی تھوڑ دلی پاروں ای مے خانہ بدنام تھیا
پھڑ سیانیاں وانگ پیالہ، گھٹ گھٹ پی، تے راہے پئو

۶۳

جگ وچ کھلے رنگ خشبو دے بارے آکھیں راز ہے ایہ؟
تار حیاتی چھیڑ کے دس، پئی ناچے ایں توں، ساز ہے ایہ

ہر شے دے وچ یار دا جلوہ ویکھ کے اکھ شرمندی اے
تاں پیا مینوں آکھیں اوہلا، آڑ، سگوں مجاز ہے ایہ

کھچ توں ڈوری، چار چونیرے تانے نیلے پردے دی
پاک پوترنگی اکھ تے، گھل جاون لئی، راز ہے ایہ

میری بھوں دی مٹی مینوں جنت توں ودھ چنگی اے
تھاں ایں، ذوق تے شوق مرے دی درد لے دا ساز ہے ایہ

اپنا آپ گواج بہواں، کدی ویلا ہتھوں ٹھاہل بہواں
دو ویلے جد ہتھ آون، تے تھوہ نہ پئے کیہ راز ہے ایہ

۶۴

داگ وچھوڑیوں دل بن بیٹھا باگ دکھاں دا ہریا
وے صحرائی لالے دے پھل! کیہ میں دساں اڑیا

چنگے وچ اُجاڑ دے بہہ کے کلّیاں رونا پٹنا
کیہ کریئے پر لوکاں تائیں کم وی اے سر چڑھیا

۶۵

من دیاں اکھیاں کھول جدوں پھل لالے دا وچوں تکیا
ایہدا سارا ذوق تے شوق ہے رون براتا تکیا

پیٹھ اُتانہہ گل عالم وچ اے پت حیاتی والی
وادی، ٹبہ، صحرا ایسے ہونی کجیا تکیا

ساڈے وچوں ہے حیاتی نہ اسیں حیاتی وچوں
خورے کیہ اے جند حیاتی ہے کبھڑی جاتی وچوں

۶۶

ایہ دنیا جہانِ ایں اوہ اگلا جہاں
کنارا ایتھاں ہے نہ کنڈھا اُتھاں

پیں دونوں خیال اتے دونوں گماں
چنگیاڑا من دا پیا چھڈے دھواں

گھڑی پل دی ایہ کھیڈ دو پل دی اوہ
سدا اتھے رہنا ایں توں ای مناں

دنیا وی کھوٹی، اگانہہ وی اے کھوٹ
مرا پاک باطن ہے سسہ رواں

ایہ جگ سراں ہے تاں اوہ وی سراں
نہ رہنا ایتھاں ہے نہ رہنا اُتھاں

نہ ایہ جگ کم دا نہ او ہے کسے کم
رو رو گزاراں ہوکے بھردا مراں

ایہ من وی ڈاکو تے اوہ من وی چور
ایہ دل دا زیاں اوتھے اگا زیاں

دو دیوے بالاں تے فر پھوک ساڑاں
ایہ پنجرہ مرا ہے تے اوہ آہلناں

۶۷

آئی بہارتے لالے دے پھل مکھ، نال اکھ دھمندی اے
ٹوٹے ٹوٹے دل دیاں کرلاٹاں ہور پواندی اے

رت رنگا اک مے ترونکا لا باگے دی مٹی نوں
تک خزاں دے ڈر توں نرگس کتے روپ وٹاندی اے

دنیا تائیں جانن والیا اپنے آپ دا دل پچھان
اس چن نوں آفاق دا تیر بنے دی گل بھاندی اے

۶۸

ادہ صورت گر جو رات دنے دیاں شکلاں پیا بناندا اے
ایہدے اُہدے نقش اُسار کے اپنی دید کراندا اے

صوفی جی! کدی گھپ ہنیرے حجریوں، باہر وی پیر دھرو
فطرت دا پپاری تلو چھابہ کسراں لاند اے

سورج، چن، ستارے، پٹھوی پوتے اُہدے نال سویر
جلویاں دا ایہ ڈھیر دلے دی اکھ خریدنی چاہندا اے

۶۹

بڈھے ٹھیرے جگ نوں فیر جوان تے ہونا چاہیدا سی
ککھوں ہولے دا کوئی بھارا مان تے ہونا چاہیدا سی

مٹھ بھر مٹی، ہر لگی شے، دیکھن لئی اکھ لہ لئی اے
جگر، ضمیر نوں ہنجواں دا اشان تے ہونا چاہیدا سی

ہنڈے ہنڈائے چن سورج کدی توڑ و توڑ چچاندے نہیں
نواں ستارا اس جگ دے اسمان تے ہونا چاہیدا سی

جہڑی وی تصویر مری کوئی اکھیاں اگے آندی اے
من موئی ایں، ہور ذرا چند جان تے ہونا چاہیدا سی

رب سوہنے جد آکھیا سب کجھ انجے ای اے بس چپ کر رہو
آدم عرض گزاری، رب رحمان تے ہونا چاہیدا سی

۷۰

باگاں دے پھل، رگ، خشبوناں، جان پچھان نہ رکھدے سن
موتیاں ورگی نرگس اکھ وچ، منظر، جان نہ رکھدے سن

ساہ لبندی ایہ مٹی وی، ساہ لبندیاں نظر نہ آندی سی
تافلے جند حیاتی دے کوئی پر، پران نہ رکھدے سن

ویلے رکھی، نہ رنداں دی تیبہ، تریبہ دی ہوش کدی
جام، صراحی، مدھرا چکھدے ہوٹھ، زبان نہ رکھدے سن

عشق دے گونگے ہون دا شکوہ رکھیا طور جلی نیں
وادی ایمن وچ جو منظر طالبان نہ رکھدے سن

عشق سنی جو دھانہہ اسماں دی تاہیوں رولا پایا اے
چپ دی محفلے رولا غولا پچ مدان نہ رکھدے سن

۱۷

ڈھیر پرانے بُت خانے وچ رولا کیہنے پایا اے
ونجھلی وانگ پُجاریاں نوں دی رون پٹن تے لایا اے

کسے فقیر دی جھگی ہووے یا فر محل امیراں دے
روگ جوانی نوں اوہ لگے جہناں لک جھکایا اے

ایہہ کیہ دارو؟ جیہڑا پیڑاں درداں ہور ودھاندا اے
دانش، جان کے، حیلے کردی یا اس تے ٹونا سایا اے

ہڑ دے زور بنا تے بندیا تیری بیڑی کھندی نہیں
ایویں لوکاں ماںجھی دے نال جھگڑا جھیڑا پایا اے

قصہ پنہہ حیاتی والا نہ ای پچھ تے چنگا اے
پیڑاں، درد وچھوڑے جھل، گا غزلاں، ڈنگ ٹپایا اے

تزکے دی میں ٹھنڈی دا وچ اپنی ٹھنڈی ہا ملانی
پھلاں اُتے پیر نہ دھریا، باگ دا پھیرا لایا اے

محل مناریاں توں دکھ رہ کے محل منارے گھمیا واں
جگ سراں دا رج نظارا چن جہی اکھ کرایا اے

۷۲

بلدے دیوے، لالے دے پھل، نیلے، باگ پہاڑاں وچ
بھیت حیاتی پاناں ایں تے جھاک تُوں من دیاں غاراں وچ

رنگ اساں دے پھلے پئے نہ خشبو ساڈی مٹی اے
ساڈا بہن کھلون اے سوہنا، دل، دماغ بزاراں وچ

مستی مے وچ ہوندی اے کوئی خالی پیالے وچ تے نہیں
دن پیالیوں پی نہیں ہوندی بہ کے اوپرے یاراں وچ

کالی رات ہنیری وچ کوئی انجرا سینے داغ جلا
جہدی لو بنا چھانیاں جائے نہ دل وی، پیاراں وچ

اوائے جھپے اٹے! رکھ دے سینہ کھول کے وا اٹے
منگ نہ چھٹ تریل دی چتاں، کجھے نہ اگ گلزاراں وچ

۷۳

ہاں بندہ آزاد جیہا ہے عشق امام مرا
عقل غلام مری ہے سائیں عشق امام مرا

محفل وچ اے غل غپاڑا میرے جام دے گھمنے نال
ایہ وے شام دا لشکن تارا، ماہ تمام مرا

تاہنگوں باجھ، عدم وچ واہوا، میری جند سوکھالی سی
دل، مستی وچ ہاڑے کردے، تک کے دام مرا

میرے دل چوں ظاہر ہو اوہ فیر اتھے ای لگیا اے
آڑ، مقام اے اس دا سائیں، ظہور مقام مرا

۷۴

گھٹ گوندی سی ڈوڈی، خورے دل وچ راز کوئی لگیا سی
پھل پھلواڑی دے کھ وچ وی محرم دا غم کھاہدا سی

اوپنے، باگ دے پنچھی، وا بہار دی سنگت منگی سی
تکیہ کیتا اوہناں تے جو جانے ای بس اڈنا سی

۷۵

کیوں نہ اپنے آپ ٹوں پوجاں، مندر اوہ نہ کعبہ اوہ
عرب تے عجم سراں دا وی تے نقشہ نہیں جے لگدا اوہ

اک لالے دا پھل کیہ، سارے پھلاں دے رنگ اڈے نیں
باگ دے پنکھ پکھیروواں دے وی گیتاں وچ نہیں ہاڑا اوہ

چار پھیرے ویکھ لیا اے نقش نواں کوئی دسدا نہیں
لگدے، فطری صنعت وچ نہیں نقشہ نواں بناندا اوہ

عشی رتھ دے تاریاں وچ بدلاوے دا کوئی ذوق ای نہیں
خورے رات دین دی نس بھج دا وی نہیں سبھ خانہ اوہ

بن منزل آرام نیں کردے بے $\langle 1^3 f \times 3^3 \rangle$ بے آسے لوک
خورے خاکیاں دے سینے وچ ساہ ست نہیں جے پچیا اوہ

یا کدھرے امکان کتابے کورا کاغذ پچیا نہیں
یا انج اے، ہی قلم قضا دا، اکھر نہیں لکھ سکدا، اوہ